

A tartalomból

1-8. oldal
Változtass most!

8-9. oldal
A márciusi árhullám I. fokú
készültséget eredményezett
folyóinkon

10. oldal
Öntözési fórum a
mezőgazdasági
vízszolgáltatás díjtételeiről

10-11. oldal
A Mályvádi-erdő ökológiai
vízpótlása

11. oldal
Két újabb települési értékkel
gazdagodtunk

12. oldal
28. Gyöngyösi Lázár Sakk
Emlékverseny

12-14. oldal
Energetikai korszerűsítés
igazgatóságunknál

14. oldal
Határvízi együttműködés

15-18. oldal
És mégis mozog (a Föld)

18-19. oldal
Még nem felejtettek el

20. oldal
Személyügyi híreink

20-22. oldal
Értéktártól a KÖKÉNY-ig

22-25. oldal
A Körös-vidéki Vízügyi
Igazgatóság székháza

25-27. oldal
Embert próbáló feladat volt a
Gyula-békési Nagycsatorna
medrének kiásása

28. oldal
Elérhető a Vízügyi Közlemé-
nyek digitális változata

28-31. oldal
Tájvízházi történetek
Réti rege

31-34. oldal
Hidrometeorológia,
hidrológia

Víz világnapi események igazgatóságunknál

Szabó János adta át a Tájvízház jelképes kulcsát az alkotóknak
(Fotó: Gyulai Hírlap – Rusznyák Csaba)

Ez évben szerencsére minden vissza-
állt a rendes kerékvágásba. Az idő is
tökéletes tavaszba fordult, semmi sem
állhatott utunkba víz világnapi esemé-
nyeink megszervezése során.

Folyók folyamán – a Körös-vidék arcai

Március 16-án nagy sikerrel nyi-
tottuk víz világnapi kiállításunkat a
Tájvízházban „Folyók folyamán – a
Körös-vidék arcai” címmel. Immár 30
éve, március 22-én ünnepeljük a Víz
Világnapját, így ezen alkalomból kiál-
lításunkon mi más jelenhetett volna
meg a fotókon, mint a víz. Az elmúlt
évben időutazásra invitáltuk látogató-
inkat és tevékenységünket ismerhet-
ték meg, az idén pedig folyóink folya-
mán utazunk és bemutatjuk a Körösök
csodálatos vidékét. Ez a kiállítás – a
tavalyihoz hasonlóan – a saját „gyer-
mekünk”, melyre nagyon büszkék va-
gyunk. Szerencsés a helyzetünk, hi-
szen több olyan munkatársunk is van,
aki kiválóan fotózik. Kiállításunkon
Jobbágy Zoltán, Bujdosó Szabolcs és

Budás Péter fotóit láthatják. Kollégá-
ink olyan szemszögből mutatják meg
folyóinkat, a Körösök vidékét, ame-
lyet a hétköznapiakon nem láthatunk.
A kiállítás megnyitó résztvevőinek kü-

Folytatás a 2. oldalon →

Oláh Szabolcs rendhagyó módon
nyitotta meg a kiállítást
(Fotó: Gyulai Hírlap – Rusznyák Csaba)

lönleges élményben volt részük. A rendezvényt a Szívhangoló együttes játéka nyitotta. Szabó János igazgató köszöntötte a megjelenteket, beszélt vízkincsünk megővéséről, melyre a Víz Világnap idején jelmondata is ráirányítja a figyelmet. Kiemelte, ha nem változtatunk a jelenlegi gyakorlatokon, sajnos nagyon sok problémával fogunk szembesülni a jövőben. Szeretettel hívta fel a figyelmet a teremben található 50 fotóra, melyeken folyóinkat, duzzasztóinkat, vízfolyásainkat láthatják az érdeklődők, különböző perspektívákból, különböző évszakokban. A dróntechnika, melyet már a vízügy is használ, olyan szemszögből mutatja meg a Körösök-vidékét, melyet az átlagos szemlélő nem láthat. Oláh Szabolcs alkotó, pedagógus rendhagyó módon nyitotta meg a kiállítást, egy különleges zenés, képes performance részesei lehettünk. Őt idézve: *„a betűk, a mozgókép és a hangok”* együttese volt a szócsöve. Különleges hangszereken játszva, a zene világába repítve mutatta be az alkotókat és a kiállítási anyagot. Ahogy a kivetített képkockákon olvashattuk *„valaha a vízügy munkatársaira rótt feladat volt oltalmazni az embert a víztől, de vizet is az embertől. Utóbbi ma már minden ember kötelessége, hiszen valójában a víz megővése a mi létünk feltétele is”* – csengtek össze szavai Szabó Jánoséval. Nyugodtan mondhatom, hogy egy tűt nem lehetett leejteni a múzeumban, annyian voltak kíváncsiak kiállításunkra, mely remek kezdete volt víz világnapi rendezvénysorozatunknak. Szeretettel invitáljuk az érdeklődőket április 30-ig a Tájvízházba, tekintsék meg a képeket, utazzanak velünk együtt ezen a különleges tájon.

Víz világnapi városi rendezvény

Március 22-én, ragyogó tavaszi időben tartottuk városi víz világnapi rendezvényünket székházunk körül. A délelőtt folyamán főként óvodás csoportok, délután iskolások látogattak el hozzánk, több mint 1300 gyermek és érdeklődő vett részt víz világnapi eseményünkön.

AZ ENSZ 1993-ban március 22-ét jelölte ki a Víz Világnapja dátumának.

Folytatás a 3. oldalon →

A Szívhangoló együttes
(Fotó: Gyulai Hírlap – Rusznyák Csaba)

Víz világnapi pályázataink eredményhirdetésére is sor került

Pepe Manó az egész közönséget megtáncoltatta

maként, az ez évi jelmondat egy kolibri meséjének a története köré szövődik, mely a következőről szól:

„Egy nap az erdőben tűz ütött ki. Minden állat az életéért futott. A tűz szélén állva, rémülten és szomorúan nézték a lángokat. A fejük fölött egy kolibri repült oda-vissza a tűzhöz, újra és újra. A nagyobb állatok megkérdezték a kolibrit, hogy mit csinál. - A tóhoz repülök vizet venni, hogy segítsék eloltani a tüzet. Az állatok kinevették, és azt mondták: - Örült vagy, nem tudod eloltani ezt a tüzet! A kolibri erre azt válaszolta: - Megteszem, amit tudok.”

A kolibri az a változás a világban, amelyet látni szeretnénk, hiszen azt mutatja meg, hogy bármilyen kicsi dolgot is teszünk a klímaváltozás ellen, az segít a probléma megoldásában.

Víz világnapi bemutatóinkat a kolibri meséje köré szőttük, a székházunk körül felállított standokon, kollégáink sok érdekes dologra hívták fel a gyermekek figyelmét a klímaváltozással, a vízválsággal, környezetünk védelmével kapcsolatban, és persze a komoly dolgokon túl természetesen a játék sem maradhatott el.

A Bodoki Baráti kör tagjainak standjánál a klímaváltozás volt a fókuszban, sok érdekes dolgot tudhattak meg a gyerekek arról, hogy mit jelent az üvegházhatás, melyek a globális felmelegedés okai, hatásai, milyen veszélyek leelkedhetnek ránk ezáltal.

Játékos formában ismerhették meg azokat az állatokat, melyeket a klímaváltozás veszélyeztet, és mivel a játékból sosem elég, a kolibri meséje ihletésével állatokat menthetnek, erdőtűzet olthatnak játszóterünkön, amely egész nap a gyermekzsivajtól volt hangos. A klímaváltozás kapcsán nagyon sok szó esik a beporzókorról, akikről virágos a világunk, de hogy kik is ők valójában, és hogyan vigyázhatunk rájuk, kollégáim ezt is megmutatták az érdeklődőknek. Nem maradhatott el az sem, hogy bemutassuk, hogyan óvjuk vizeink minőségét, a megújuló energiák hasznosítására is felhívtuk a figyelmet, és a gyerekek a víz sebességét is megmérhették. Azt is megtudhatták, hogy ma-

Folytatás a 4. oldalon →

A gyerekek egyik kedvence a rézsúkaszáló gép volt

Vízügyes játszóterünkön a gyerekek is ügyes kolibrikké válhattak és tüzet oltottak

A megújuló energiákra is felhívtuk a figyelmüket

gasabbak-e, mint egy jászolgát. Különleges gépeink sem hiányozhattak székházunk előtt, melyre a gyerekek felmászhattak. MBSZ-es kollégáink „súlyemelésből” jeleskedtek, a vízivó pultunknál a meleg tavaszi időben pedig sok száz pohár víz fogyott. A Körösvidéki Horgászegyesületek Szövetsége is ellátogatott hozzánk, így a Körösvidék uszonyosait a szó szoros értelmében testközelből figyelhették meg a gyerekek, és haltelepítésen is részt vehettek az Élővíz-csatornán.

A Bodoki-szobornál felállított színpadon ünnepi műsor várta a megjelenteket, Lúczy Gergely műszaki igazgatóhelyettes mondott köszöntőt a Víz Világnapja alkalmából, színpadunkon felléptek az Apor Vilmos Katolikus Óvoda, Gyula Város Egyesített Óvodája Tagintézménye Ewoldt Elíz Óvoda és a Béke Sugárúti Óvoda csoportjai, a Gyulai Implom József Általános Iskola és az 5. sz. Általános Iskola diákjai. A gyerekeket Pepe Manó műsora szórakoztatta. A nap folyamán a Víz Világnapja alkalmából kiírt pályázataink eredményhirdetésére is sor került.

Szerencsére a ragyogó napsütésről, és rengeteg vidám gyermekről szólt a nap. Azt hiszem 3 év covid szünet után, nekünk is jól esett is-

Folytatás az 5. oldalon →

Színpadunkon felléptek Gyula város óvodásai és iskolásai is

A halak a simogatást sem úszták meg

Víz világnapi pályázatok nyertesei

KÉSZÍTS MEMÓRIAJÁTÉKOT

Óvodai csoportok

NYERTESEK

Németvárosi óvoda - Micimackó csoport
Boldog Apor Vilmos Katolikus Óvoda -
Halacska csoport

KÜLÖNDÍJ

MágoCSI úti óvoda - Süni csoport

Alsó tagozatos általános iskolások

NYERTESEK

Magvető Református Általános Iskola és Óvoda -
2.b osztály
Gyulai Dürer Albert Általános Iskola - 1b. osztály

KÜLÖNDÍJ

Magvető Református Általános Iskola és Óvoda -
4.b osztály
Bay Zoltán Általános Iskola - 4.a osztály

FOTÓZZ A VÁLTOZÁSÉRT

Révész Anna 7. osztály -

Dürer Albert Általános Iskola, Gyula

Hornok Benedek - GySzC Székely Mihály Technikum,
Szakképző Iskola és Kollégium, Szarvas

Boros Vivien 12.a osztály - Alföldi ASzC Bethlen Gábor
Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Technikum,
Szakképző Iskola és Kollégium, Gyomaendrőd

Köszönjük, hogy részt vettek pályázatunkon, gratulálunk a nyerteseknek!

2023 VÁLTOZTASS MOST!

mét átélni a rendezvény zsongását, remélem bemutatóink által a sok-sok gyermek gazdagodott és hasznos ismeretanyagot szerzett.

Ünnepi igazgatói értekezlet

Rendezvényeink sorát ünnepi igazgatói értekezletünk zárta, melyen Lúczy Gergely műszaki igazgatóhelyettes köszöntötte a megjelenteket. A víz világnapi jelmondat ez évben a *Változtass most!*, mely arra hívja fel a figyelmet, hogy minden apró tettünkre szükség van ahhoz, hogy a klíma és vízválság ellen tenni tudjunk. Az értekezleten Tímár Attila kiemelt műszaki referens víz világnapi előadását hallgathattuk meg ebben a témában. A hírlevél hasábjain az előadást írásos formában is olvashatják.

A víz világnapi ünnephez kapcsolódóan, minden évben elkészítjük a Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság előző évben történt eseményeit összefoglaló filmet. A 2022-es filmben az aszály játszotta a főszerepet, de természetesen szó esik benne szakmai és PR tevékenységünkről is. Jobbágy Zoltán és Bujdosó Szabolcs kollégáink rengeteg szép pillanatot örökítettek meg kamerájukkal az év során, ezúton köszönjük a filmhez nyújtott segítséget szakági kollégáinknak is. A videó megtekinthető a KÖVIZIG Youtube csatornáján: <https://www.youtube.com/watch?v=m0hsFAMP4dU>

A rendezvényen köszöntöttük az

...és akik nélkül mindez nem jöhetett volna létre

önkéntes véradókat. Ezúton is elismerésünket fejezzük ki önzetlen segítségükért.

10-szeres véradó

Bende Zoltán szakágazati vezető
Mocsári Melinda titkárnő
Pákozdi Imre vizilétesítmény
üzemeltető
Varga Lajos kiemelt műszaki
ügymintező

20-szoros véradó

Bali József szivattyútelep kezelő
Bordéné Csonka Ildikó pénzügyi
ügymintező
Gergely Csaba gát- és csatornaőr
Kovács László Krisztián szivattyú-
telep kezelő
Kővári Dávid felszín alatti
vízkészlet-gazdálkodási referens
Lukács Béla osztályvezető

Nagy Károly szivattyútelep kezelő
Varga István László szivattyútelep
kezelő

40-szeres véradó

Csökmei Attila András területi
felügyelő
Sós Zoltán szivattyútelep kezelő

A Víz Világnapján elismerésben részesültek azon kollégáink, akik munkájukat az elmúlt időszakban kiemelkedően végezték. Nagy örömkünkre országos kitüntetésekkel is büszkélkedhetünk március 15-i nemzeti ünnepünk és a Víz Világnapja alkalmából.

Dr. Pintér Sándor belügyminiszter Komlósi Zoltánnak a Gyulai Szakasz mérnökség gátbiztosának a Víz Világnapja alkalmából Minisz-

Folytatás az 6. oldalon →

Komlósi Zoltán Miniszteri Elismerő
Oklevél kitüntetést kapott

Szabóné Bíró Márta Főigazgatói Oklevél
kitüntetést kapott

Csató István Főigazgatói Oklevél
kitüntetést kapott

teri Elismerő Oklevél elismerést adományozott a vízügyi ágazatban végzett kiemelkedő és tartósan magas színvonalú munkája elismeréseként.

Láng István az Országos Vízügyi Főigazgatóság főigazgatója Szabóné Bíró Mártának a Vagyongazdálkodási és Üzemeltetési Osztály üzemfenntartási ügyintézőjének március 15-i nemzeti ünnepünk alkalmából, Csató Istvánnak a Műszaki Biztonsági Szolgálat kiemelt műszaki ügyintézőjének a Víz Világnapja alkalmából Főigazgatói Oklevél elismerést adományozott, szakterületkőn kifejtett kiemelkedő és példaértékű munkájukért.

Szabó János igazgató úr Elismerő Oklevelet és Igazgatósági Díjat adományozott dolgozóink részére a Víz Világnapja alkalmából kiváló szakmai munkájukért.

Elismerő oklevél

Braun Zoltán csatornaőr
Csomós Péter csoportirányító
Gróh Zsuzsa humánpolitikai referens

Elismerésben részesült kollégáink

Pamukiné Takács Tímea pénzügyi referens
Záhorszki Pál számviteli referens

Such Pál osztályvezető
Szabó Péter szakágazati vezető

Igazgatósági díj

Alberti-Nagy Mariann árvízvédelmi referens
Gerő András gépkezelő
Nagy Lajos szivattyútelep-kezelő

A kitüntetésekhez szívből gratulálunk, munkájukhoz sok sikert és jó egészséget kívánunk!

Pozsárné Kaczkó Zita

Változtass most!

A 2023. évi Víz Világnap jelmondata a Változtass most! Ezen jelmondatot olvasva sokunknak a 2022-es rendkívüli aszályos év jut eszünkbe, és az azzal kapcsolatos változtatások, intézkedések a klímaváltozás hatására bekövetkező negatív hatások ellen. De talán egy David Attenborough idézet mondja el legjobban a szemléletet

a változáshoz, mely így szól: „A természet változik. És mi teljesen függünk ettől a változó világtól. Ez biztosítja az élelmünket, a vizet és a levegőt. Nincs ennél nagyobb értékünk, muszáj megvédenünk.”

mint árvíz és belvív, vagy a vízhiány, mint aszály- elleni kihívásokra (mint megoldandó problémára) kereste meg a műszaki megoldásokat, melyeket az adott kor társadalmi igényei határoztak meg.

A vízügyi ágazat mindig is a természeti változások, a víztöbblet,

Vízhiány, mint aszály - Az elmúlt évszázadokban viszonylag

Folytatás az 7. oldalon →

Víztöbblet

Vízhiány

rendszeresen előfordultak aszályos időszakok, a 11. és a 19. század között eltelt nyolcszáz évben mintegy harminc rendkívül súlyos aszályt jegyeztek fel, amelyek idején nagyobb folyóink vízszintje jelentősen lecsökkent.

Az 1794. évi és az 1863. évi aszályt tekintették az eddig előforduló legnagyobbaknak (1793-ban is szárazság volt tapasztalható, szinte teljesen csapadékmentes volt az őszi-téli időjárás). 1930 és 2000 között 33 olyan év volt, ami aszályosnak minősíthető.

Az 1952-es messze kiemelkedett közülük: június 27. és augusztus 17. között a csapadék mennyisége a sokéves átlag tíz százalékát sem érte el, ötven százalékát is csak kis foltokban haladta meg.

Dinoszaurusnyomok az USA-ban

Elemzések szerint a tavalyi aszály tekinthető a 21. század eddigi legkomolyabbjának. (A csapadék mennyisége már 2020-ban és 2021-ben is elmaradt a sokéves átlagtól, és nyaranta hosszú hőhullámok voltak.) A száraz forró nyarak - mint meteorológiai aszály - hatására mezőgazdasági és hidrológiai aszály is kialakult nem csak a vízgyűjtőn, hanem szinte a teljes glóbuszon.

A folyók vízszintje oly mértékben lesüllyedt, hogy rég elfeledett emlékek, tárgyak bukkantak elő a vizek alól. Ilyen volt Olaszországban egy II. világháborús hadihajó és bomba, az USA-ban a 113 millió éves dinoszaurusznyomok és Kínában 600 éves buddhista szobrok.

A Duna hazai szakaszán pedig

Csepelen előbukkanó Zsiguli autó, Vámoszabadiban egy hadihajó, de a budapesti Ínség-szikla is, melyet Magyarország legalacsonyabb hegycsúcsának is szoktak nevezni, ami a vízhiányos (alacsony vízállású) időket jelzi.

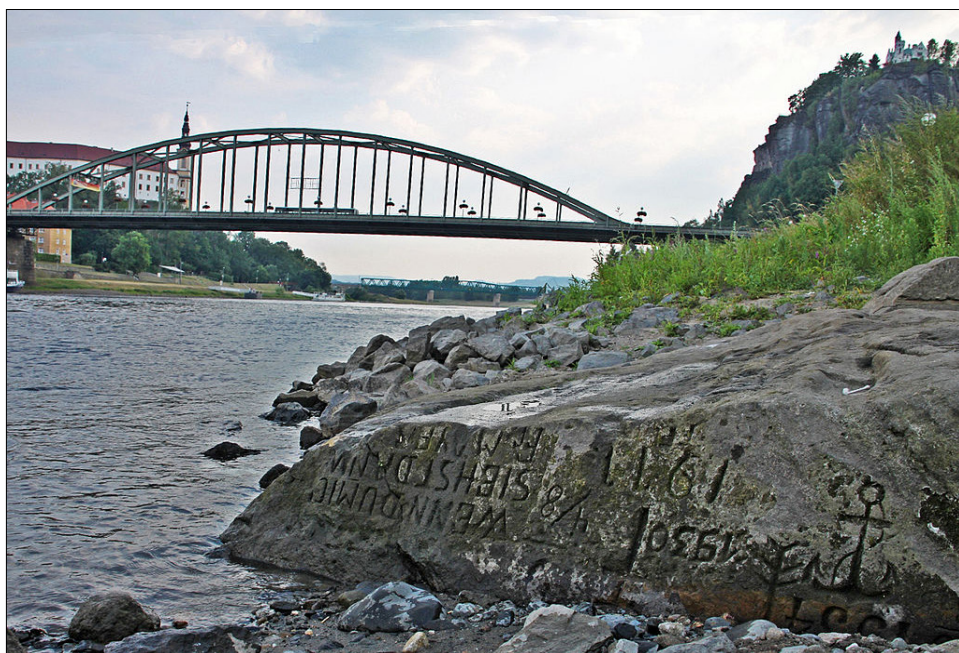
Az Ínség-sziclához hasonló hidrológiai tereptárgyak „éhségkövek” bukkantak elő Európában több folyón, mint vészjósló üzenetek.

Ezen tárgyak az éhínség emlékműként és figyelmeztetésként szolgálnak, és a 15. és 19. század között Németországban és Európa-szerte német nemzetiségű településeken állították fel őket (29 db.). A legtöbb a Rajna és az Elba folyón található, melyek közül talán a leghíresebb Csehországban Děčín városánál található. Ez az

éhségkő az Elba folyó egyik legrégebbi hidrológiai nevezetessége. A legrégebbi olvasható faragvány 1616-ból való. Továbbá nem csak évszámok, hanem üzenetek is vannak rajta német és cseh nyelven is. A kövön megtalálható német mondat: „*ha ezt meglátod, zokogj*”.

Az éltető víz szerepe a klímaváltozás hatására egyre fontosabb lesz (eddig is az volt), melyek során akár konfliktusok is kialakulhatnak országok között, melyek legfőbb okai a demográfiai növekedés és a klímaváltozás.

A vízkonfliktusok tekintetében, felsorolás szinten meg kell említenem az Észak-krími-csatorna konfliktusát, mely ivóvizet és öntözővizet biztosít, a Nagy Etiópiai Reneszánsz Gát ügyét, ahol Egyiptom és Etiópia küzdelme a Nílus vízéért folyik, melynek kiváltó oka a demográfiai növekedés és az azt generáló vízigények, mind a mezőgazdaság, mind az ivóvízellátás és energiatermelés tekintetében. De ide sorolhatók a Közel-Keleten történt konfliktusok is, melyek a Tigris és Eufrátesz folyókon található duzzasztógátakért történtek. Vagy akár India és Pakisztán konfliktusa az Indus folyó vízgyűjtőéért, ahol, aki duzzasztógátat épített az több vízzel rendelkezik... De a kínai Tibeti-fennsík stratégiai szerepét sem hagyhatom ki a vízellátás tekintetében, mely 2,4 millió négyzetkilométer kiterjedésű fel-

Éhségkő az Elba folyóban

becsülhetetlen értékű, az Arktisz és az Antarktisz utáni legnagyobb vízkészletet rejtő terület, ezért a „harmadik sarknak” is nevezik.

A fent említett valós események, illetve példák is mutatják, hogy a klímaváltozás hatására a víznek, illetve annak megfelelő mennyiségének a léte, mennyire kiemelt, milyen fontos szerepe van, melyet vízvisszatartással oldanak meg a világ számos országában. Elődeink már korábban felismer-

ték a klímaváltozás hatását a vízgyűjtőn, és ennek megfelelően intézkedéseket tettek a Körösök vízének megtartására és átvezetésére az erre alkalmas műszaki létesítményekkel, műtárgyakkal. Ilyen műtárgyak pl. a Bökényi (jelenleg üzemben kívül), Békésszentandrás, Békési, Körösladányi és a Gyulai duzzasztó, melyek nélkül (a helyiek emlékeire hagyatkozva) térdig érő vízben lehetett átsétálni a Körösök medrein. Négy duzzasztóművünk segítségével - öntözési

idényben - folyóinkban több mint 30 millió m³ vizet tudunk egyszerre tározni a mezőgazdasági vízigények kiszolgálására.

Jelen aszályos időszakokban magam részéről bele se merek gondolni, hogy ezen létesítmények nélkül milyen állapotok uralkodtak volna az elmúlt nyáron folyóink teljes szakaszán...

Tímár Attila

A márciusi árhullám I. fokú készültséget eredményezett folyóinkon

A Körösök hegyvidéki vízgyűjtőjén február közepétől két hullámban - 2023. február 17-19. és február 24-28. között - jelentősebb mennyiségű, vegyes halmazállapotú csapadék hullott.

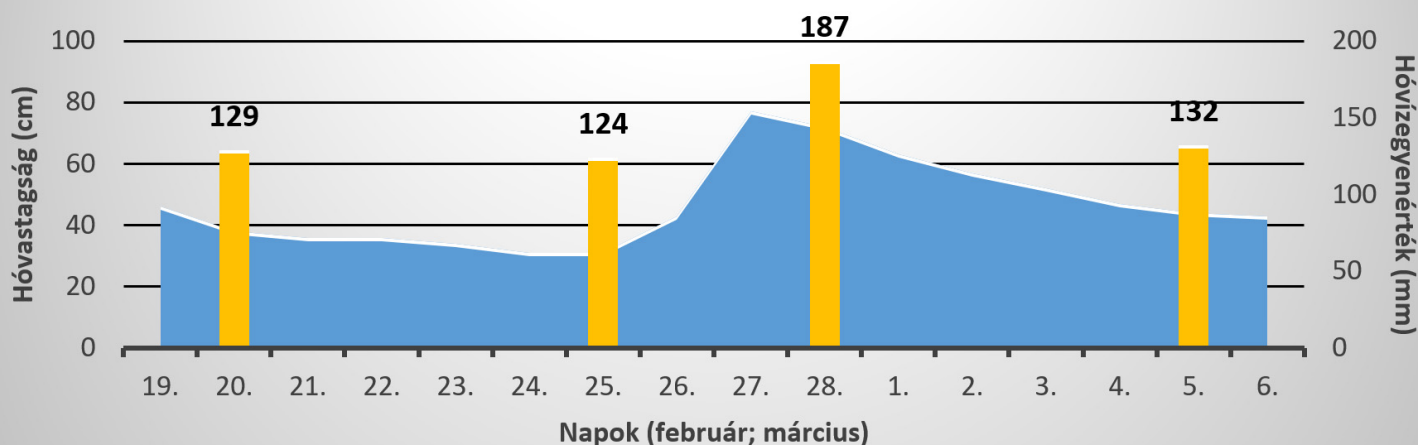
2023. február 19-én Biharfüred (Stâna de Vale) állomáson 46 cm, Vigyázó (Vlădeasa) állomáson 18 cm hótakaró alakult ki. Február utolsó napjaiban a csapadék jelentős része eső formájában hullott, amely egy érkező hidegfront

hatására a hegyvidéki területeken havazásba váltott.

Honctő (Gurahont) állomáson február utolsó napjaiban 14 cm vastagságú hótakaró alakult ki, mely

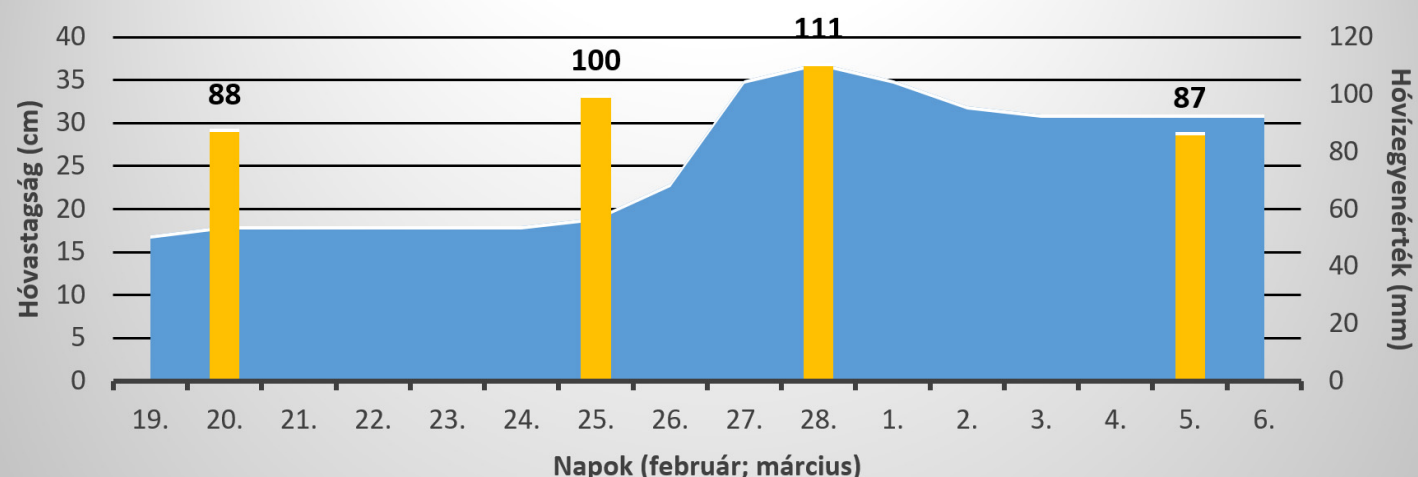
Folytatás az 9. oldalon →

Biharfüred (Stâna de Vale)

1. ábra - Biharfüred hóvastagság, hóvízgyenérték 2023. 02. 19 - 03. 06.

Vigyázó (Vlădeasa)

2. ábra - Vigyázó hóvastagság, hóvízgyenérték 2023. 02. 19 - 03. 06.

március 2-re teljesen el is olvadt a felmelegedés hatására. Március 1-től a hegyvidéki területeken csapadékmentes időszak következett és március 3-tól egy kisebb lehűlés következtében a hóolvadás üteme is mérséklődött.

A lehulló vegyes halmazállapotú csapadék és a meglévő hótakaró olvadása következtében a Körösökön két árhullám alakult ki. A Körösök magyarországi szakaszán az első árhullámot követően a folyók vízszintje nem haladta meg az árvízvédelmi készültségi szintet, azonban medertelítettséget eredményezett. A második árhullám hatására viszont a folyóink vízszintje elérte és meg is haladta az I. fokú árvízvédelmi készültségi szintet. Minimálisan elhúzódó árhullám vonult le folyóinkon a Tisza magas vízállásának hatására, illetve a Sebes-Körös tekintetében a romániai síkvidéki tározókból történő számottevő vízeresztés jelentősen befolyásolta a folyó apadásának ütemét.

I. fokú árvízvédelmi készültséget 2023. március 1-10. között 7 védvonalon, 31 gátórjáráson összesen 214,53 km hosszban rendeltünk el. A készültségben lévő védvonalakon állandó nappali műszaki, fizikai és segédőri figyelőszolgálatot, illetve készenléti tevékenységet folytattunk. A segédőri figyelőszolgálat ellátása kizárólag igazgatóságunk dolgozóinak bevonásával történt.

A viszonylag rövid idejű védekezés során árvízi jelenségek a védvonalak többségén még nem alakultak ki. Beavatkozásra nem volt szükség, károk nem keletkeztek. A védekezéshez közvetlen védelmi anyagfelhasználás nem vált szükségessé.

A március 1-10. között elrendelt I. fokú árvízvédelmi készültség kiváló lehetőség volt a gyakorlásra, hiszen a tavalyi év során zajlott az árvízvédelmi tevékenységet ellátó adminisztrációs egységek elméleti oktatása. Az oktatás résztvevői az árvízvédelmi szakaszok műszaki ügyeletesei, szakaszvédelem-vezetői és helyettesei, illetve a központi árvízvédelmi ügyelet ügyeletesei és vezetői voltak. Az elméleti oktatáson elsajátítottak gyakorlását többször is el kellett

I. fokú készültség, Fehér-Körös - Kisdelta árvízi szükségtározó megnyitási hely

I. fokú készültség, Kettős Körös - Békési duzzasztó

Segédőri figyelőszolgálat a Fehér-Körösönél

halasztani, így jelen árvízvédelmi készültség megfelelő alkalom volt az oktatáson elsajátított ismeretek alkalmazására, illetve az esetle-

gesen felmerülő további kérdések megválaszolására.

Öntözési fórum a mezőgazdasági vízszolgáltatás díjtételeiről

A tavalyi erősen aszályos évet figyelembe véve, igazgatóságunk már az elmúlt év decemberében előkalkulációt készített a 2023. évi mezőgazdasági díjtételekkel kapcsolatban. A 2023. január 31-ig beérkező vízigény-bejelentő lapokat feldolgozva, a jóváhagyandó díjtételeket megküldtük felettes szervünknek az Országos Vízügyi Főigazgatóságnak, melyet március 2-án jóváhagyott.

A díjak ismeretében úgy döntöttünk, hogy március 10-én a minél gyorsabb és közérthetőbb tájékoztatás, valamint szerződéskötés érdekében, öntözési fórumot szervezünk, melyre több mint 30 mezőgazdasági vízfelhasználót hívtunk meg. Való igaz, hogy a KÖVIZIG működési területén több mint 100 mezőgazdasági vízfelhasználó rendelkezik vízjogi üzemeltetési engedéllyel, azonban dísztermünk csak korlátozott befogadókapacitással bír. Ezúton is kérjük azon vízfelhasználóink megértését, akik nem kaptak meghívót az idei fórumra, igény esetén szívesen adunk egyéni tájékoztatást részükre.

Az eseményt Szabó János a Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság igazgatója nyitotta meg. Tájékoztatva

Öntözési fórum a KÖVIZIG székházában

a vízfelhasználókat arról, hogy a KÖVIZIG működési területén az elmúlt 8 évben, hogyan és milyen tényezők alakították a mezőgazdasági vízszolgáltatás költségeit, valamint kitért arra is, hogy az idei évben országosan, vízügyi szinten milyen költségek jelentkeznek. Az országos kitekintés után a jelenlévők szám szerint is megismerhették az egyes öntözőrendszerek 2023. évi díjtételeit, és a meghívott gazdák részére átadtuk a

2023. évi mezőgazdasági vízszolgáltatási szerződéseket is.

A fórumot a mezőgazdasági vízfelhasználók kérdései, majd azok megválaszolása után Szabó János igazgató úr zárta. Terveink szerint az eseményt a következő években is megrendezzük, ezzel is erősítve kapcsolatrendszerünket a már meglévő és új mezőgazdasági vízfelhasználóinkkal.

Kovács Tibor

A Mályvádi-erdő ökológiai vízpótlása

A Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság kiemelt figyelmet fordít a vízviSSzatartásra. A síkvidéki jellegből adódóan elsősorban medertározással tudjuk az érkező vizeket tározni, és lehetőség szerint emelt vízszinten tartjuk az üzemeltetésünkben lévő holtágakat, és - ahol gravitációsan feltölthetőek - a csatornákat is. Négy duzzasztóműünk segítségével - öntözési időnyben - folyóinkban közel 30 millió m³ vizet tározunk a mezőgazdasági vízigények kiszolgálására.

Márciusban egy kisebb árhullám vonult le folyóinkon. Amikor a Fekete-Körösön a vízszint apadásnak indult, a folyó bal oldali árvízvédelmi töltésénél, a Városerdő közelében található Kis-Sitkai zsilipnél - az üzemeltetési szabályzat szerint - műszaki lehetőségünk

A Mályvádi-erdő vízpótlása a Fekete-Körös árhullámából

Folytatás a 11. oldalon ↪

nyílt a műtárgy nyitására, ezzel a Mályvádi árvízvédelmi szükségtározóban lévő védett Mályvádi-erdő ökológiai vízpótlására.

Az erdő és csatornáinak kezelője a DALERD Zrt., akivel előre egyeztetett módon 2023. március 6-án a zsilipen keresztül az árhullám víz-

készletéből megkezdtek az erdő körülbelül 20 kilométernyi belső csatornájának feltöltését, ezzel enyhítve a faállomány – aszály okozta - vízhiányos állapotát. Ezen hidrológiai helyzetet kihasználva, működési területünkön több helyen végeztünk ilyen víz-

visszatartást.

Az eseményről készült rövidfilmet ezen a Youtube linken tekinthetik meg:

https://www.youtube.com/watch?v=GTgq_LI7RS0

Bujdosó Szabolcs

Két újabb települési értékkel gazdagodtunk

Január 25-én tartotta a Gyulai Települési Értéktár Bizottság idején első ülését, melyre két előterjesztést is készített a Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság, a Bodoki Károly Vízügyi Múzeum Baráti Kör tagjai segítségével. Nagyon büszkék vagyunk arra, hogy a hosszúfoki Bodoki Károly Vízügyi Múzeum, dr. Mosonyi Emil munkássága és a Tájvízház települési és vármegyei értékeink után, igazgatóságunk székháza, valamint a Bodoki mérnökdinasztia munkássága is bekerült a Gyulai Települési Értéktárba. A bizottság mindkét előterjesztésünket egyhangúlag támogatta.

Igazgatóságunk székháza Gyula városképének meghatározó eleme. Az 1800-as évek elején épült ház mai arculatát az épület egykori tulajdonosa, a Békés Megyei Takarékpénztár Egyesület alakíttatta ki, egy 1908-ban történt bővítés kapcsán. Az itt működő intézmények az adott időszakban, Gyula városa és egyben Békés megye történetének is kiemelkedő, meghatározó szereplői voltak. 1953-tól az épület a Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság székháza.

A Bodoki mérnökdinasztia tagjai Bodoki Henter Mihály, fiai Bodoki Károly és Bodoky Lajos, valamint Károly fia, Bodoki Kálmán. A Bodoki mérnökök tevékenységére, szakmai munkásságukra és személyiségükre hálával és elismeréssel emlékeznek a Körös-vidék,

Gyula város lakosai, és a vízügyi szakma képviselői. A Bodokiak neve összeforrott a folyószabályozások történetével, mely már több mint másfél évszázadot tudhat maga mögött.

Az újonnan felvett nyert értékek hamarosan megtalálhatók lesznek a gyulaiertekek.hu oldalon.

Ezúton is köszönjük a bizottság támogatását.

2022. IV. negyedévi hírlevelünk hasábjain már megosztottunk kutatásainkat. A Bodoki mérnökdinasztiával kapcsolatban készített írást már megjelentettük hírlevelünkben, a következő linken olvashatják: <http://kovizig.hu/07-kozerdeku/04-koros-vid-eki-hirlevel/hirlevel-2022-10-12.pdf>. Ebben a hírlevélben pedig bemutatjuk igazgatóságunk székházának történetét is olvasóinknak, melyről hírlevelünk 22. oldalán olvashatnak.

Pozsárné Kaczkó Zita

A Gyulai Települési Értéktár bizottsági ülése

28. Gyöngyösi Lázár Sakk Emlékverseny

Az „A” csoport versenye

Január 21-22-én, a Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság és a Gyulai SE szervezésében 28. alkalommal rendezték meg a Gyöngyösi Lázár Sakk emlékversenyt.

A KÖVIZIG egykori Állami-díjas főmérnökére a megnyitón Szabó János igazgató emlékezett, aki nemcsak vízügyi tevékenységét méltatta, hanem kiemelte a kiváló sakkozó és sportvezető múltját is. A hagyományoknak megfelelően idén is két csoportban mérköztek meg egymással a sakkozók, egy Open („A” csoport), és egy Ifjúsági csoportban („B” csoport). Összesen a két csoportban 41 versenyző ült asztalhoz.

Az „A” csoportban nagyon erős mezőny gyűlt össze, a 27 résztvevőből 3 nemzetközi mester (IM), és 1 Fide Mester (FM) is emelte az esemény rangját. Ennek megfelelően a 2 napon át zajló verseny első napján Balla Tamás (IM) magabiztosan vezetve a versenyt, fordult a második napra. A második nap viszont meglepetések sora kö-

vetkezett, amelyek oda vezettek, hogy a dobogó első 2 fokát nem az említett címviselők foglalták el. A verseny - nagy meglepetésre - Samu Sorin-Mihai győzelmével zárult, míg a második helyen id. Balog Imre végzett.

A „B” csoportban 14 fő indult el, akik 2x15 perces játékidővel, 7 fordulós versenyben mérték össze erejüket. A végig kiélezett küzdelemben végül nagy hajrával a gyulai Godó Nándor győzedelmeskedett, aki az utolsó fordulóra beérte a sokáig első helyen álló dévaványai Gircz Gergőt. Az élen holtverseny alakult ki, és ezúttal a holtversenyes számítások Godó Nándornak kedveztek.

Végeredmény (A csoport):

1. Samu Sorin-Mihai 7 pont (Arad)
2. Balog Imre 6,5 pont (Békési TE)
3. IM Szalai Kornél 6 pont (Makói SVSE)
4. IM Balla Tamás Kristóf 6 pont (Kisújszállási SE)
5. Oltean Christian-Daniel 6 pont (Gyulai SE/Arad)
6. FM Restás Péter 6 pont (Makói

SVSE)

Végeredmény: (B csoport):

1. Godó Nándor 6 pont (Gyulai SE)
2. Gircz Gergő 6 pont (Dévaványa)
3. Godó Csongor 5 pont (Gyulai SE)
4. Czombos Olivér (Orosházi SE)
5. Budai Máté (Gyulai SE)
6. Farkas Zalán (Szarvas)

Különdíjasok (A csoport):

Legjobb ifjúsági versenyző: Balaban Voia Alexandru (Arad)
 Legjobb 14 év alatti versenyző: Unc Matteo (Arad)
 Legjobb Senior versenyző: dr. Gosztolya Ferenc (Békési TE)
 Legjobb nem díjazott gyulai versenyző: Tamás Kornél (Gyulai SE)
 Legtapasztaltabb játékos: A 95 éves Kovács István (Gyulai SE)

Különdíjasok (B csoport):

Legjobb nem díjazott gyulai: Varga Botond László
 Legjobb 10 év alatti és legjobb női versenyző: Cotoc Mara-Cristina (Arad)

Tamás Kornél

A „B” csoport versenye

PÁLYÁZATI HÍREK

Energetikai korszerűsítés igazgatóságunknál

Az energiaválság közepén kiemelten fontosnak tartjuk ezt a beruházást, a fejlesztés mintaszerűen és gyorsan valósult meg, melyre nagyon büszkék vagyunk.

A Körös-vidéki Vízügyi Igazgató-

ság a Széchenyi 2020 program keretében sikeresen valósította meg négy irodaépületének energetikai korszerűsítését, melyhez 402,33 millió forint európai uniós vissza nem térítendő tá-

mogatást nyert. A 412,96 millió forint összköltségvetésű, KEHOP-5.2.2-16-2022-00146 azonosító számú projekt a Központi Székház, a Gyulai Szakas-

Folytatás a 13. oldalon ↪

Központi Székház udvari homlokzata

Központi Székház Megyeház utcai homlokzata

mérnökség és Műszaki Biztonsági Szolgálat, a Szarvasi Szakasz-mérnökség és a Szeghalmi Szakasz-mérnökség épületeinek utólagos hőszigetelésére, nyílászáróinak cseréjére és fűtésük korszerűsítésére terjedt ki. A Szarvasi és Szeghalmi Szakasz-mérnökségek esetében az épületekre napelemeket is telepítettek.

A projekt célkitűzése az volt, hogy igazgatósági szinten csökkenjen az elsődleges energiafogyasztás (a gáz- és a villamosenergia-felhasználás) és az üvegházhatású gázok kibocsátása, valamint növekedjen a megújuló energiaforrásból előállított energia. A Támogatási Szerződésben vállalt indikátorok teljesülését számításokkal támasztja alá a kivitelezési munkák befejezését követően elkészült záró energetikai tanúsítvány. Azonban működés és üzemelés szempontjából megközelítve, tanúsítvány nélkül is elmondható, hogy november, december, január hónapokban mintegy 60%-os megtakarítást értünk el a fűtési energia terén.

A kivitelezés mind a négy helyszínen (Gyula, Városház u. 26., Gyula, Nagyváradi út 59/b, Szarvas, Körös u. 1., Szeghalom, Széchenyi u. 60.) párhuzamosan folyt. Az építési munkák 2022. augusztus 16-án a munkaterület átadásával kezdődtek meg és rekord gyorsasággal, 2022. december 5-én fejeződtek be. A beruházás kivitelezője a Békés-Vill Kft., műszaki ellenőre pedig a Kontroll-Centrum Kft. volt.

A kedvezményezett Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság a projekt

Folytatás a 14. oldalon →

Gyulai Szakasz-mérnökség és Műszaki Biztonsági Szolgálat irodaépülete

Szarvasi Szakasz-mérnökség irodaépülete

megvalósulásához 10,63 millió forint önerőt biztosított.

A Támogatási Szerződés szerint a projekt fizikai befejezése 2023. november 30., de terveink szerint a projektzárására hamarabb kerül sor, ugyanis a záró elszámolást az igazgatóság 2023. márciusában szándékozik benyújtani a Támogató Szerv felé.

Varga Melinda

Szeghalmi Szakasz mérnökség irodaépülete

Határvízi együttműködés

Az elmúlt időszakban a magyar-román határvízi együttműködés terén két kiemelt találkozóra is sor került.

A Magyar-Román Koordinációs és Együttműködés Fejlesztési Albizottság 2023. február 20-23. között, Mórahalmon tartotta találkozóját, melyen igazgatóságunk részéről Szabó János igazgató (Kormány meghatalmazott-helyettes), mint a magyar delegáció vezetője és Lúczy Gergely műszaki igazgatóhelyettes (Vízgazdálkodási és Hidrometeorológiai Albizottság vezető), mint szakértő vettek részt.

Az ülés fontosabb napirendi pont-

jai voltak az állandó albizottságok találkozóiról felvett jegyzőkönyvek vizsgálata, a hatályos szabályzatok helyzetének, valamint a véglegesítés alatt álló szabályzatok mellékleteinek áttekintése. Szó esett továbbá a „Magyar Köztársaság és Románia vízügyi szerveinek határátkeléséről és kapcsolattartásáról” című szabályzat, illetve, „A rendkívüli árvízveszély és bal-esetveszély, valamint a határon áterjedő hatással járó rendkívüli szennyezések esetében a Magyar Köztársaság és Románia vízügyi szervei közötti információ-csere és a kölcsönös vizuális megfigyelő repülések végrehajtására vonatkozóan” című szabályzat előírásainak korszerűsítéséről. Legfontosabb

feladata pedig a Magyar - Román Vízügyi Bizottság XXXIV. Ülésszakának szervezési előkészítése és a jegyzőkönyv-tervezetének véglegesítése volt.

Felek szakértői minden lényeges kérdésben meg tudtak egyezni, a szűkös határidő ellenére a jegyzőkönyvet a találkozó végén aláírták.

A Magyar-Román Vízügyi Bizottság XXXIV. Ülésszakára a Maros megyei Szövetség került sor 2023. március 28-30. között. Igazgatóságunkat ezúttal is Szabó János igazgató (Kormány meghatalmazott-helyettes) és Lúczy Gergely műszaki igazgatóhelyettes (Vízgazdálkodási és Hidrometeorológiai Albizottság vezető) képviselte.

A Bizottság áttekintette az előző bizottsági találkozó óta eltelt időszak eseményeit, az albizottságok munkáját, az előírt feladatok teljesülését. Értékelte a területi szervek együttműködését és meghatározta az elkövetkezendő időszak feladatait. Felek bemutatták egymásnak a saját területükön folyamatban lévő projekteket, illetve a harmadik fél pénzügyi, vagy műszaki támogatásával megvalósított terveket. A magyar fél tájékoztatást kapott továbbá a román területen a kommunális hulladékok eltávolításának céljából épülő szelvények állapotáról.

A jó hangulatban lezajlott találkozó mindkét fél érdekeit messzeemenően szolgálta, a bizottság tagjai elégedetten utazhattak haza.

A Magyar-Román Koordinációs és Együttműködés Fejlesztési Albizottság ülésén készült jegyzőkönyv aláírása

Lúczy Gergely

És mégis mozog (a Föld) – avagy, mozgásvizsgálatok műtárgyakon, védműveken

Az elmúlt hónapokban gyakran lehetett hallani a médián keresztül, hogy számos országban földrengések rázták meg a földet (ezt a vízgyűjtőnkön is lehetett érezni) és ennek következtében sajnálatos módon voltak országok, ahol e rengések oly erősek voltak, hogy épületek rongálódtak meg, dőltek össze és emberi életet követelt a katasztrófa.

Természetesen a földmozgások, valamint építmények mozgása nemcsak a rengések során következik be, hanem a talajok (zsugorodása, duzzadása vagy süllyedése) mozgása során is.

A mozgások hatásait leginkább az épületekben figyelhetjük meg, például repedések vizuális észlelésével, de különböző módokon meg is mérhetjük ezen relatív mozgásokat, elmozdulásokat.

A vízügyi ágazatban üzemeltetett nagyműtárgyainkon az ilyen természetes mozgásokat, melyek nem földrengések során következnek be, geodéziai mérésekkel mérjük.

Ezen mérések (mint ellenőrző mérések) célja a káros mozgások feltárása, javaslattétel azok megszüntetésére, illetve csökkentésére.

A fenti célok elérése érdekében egyes műtárgyaknál (duzzasztóműveknél) évente végzünk mérnökgeodéziai munkákat, melyek az alábbi geodéziai mérési eljárásokból és feladatokból állnak:

- az elő- és utófenék mederváltások rögzítése a mederviszonynoknak megfelelően kereszt-szelvény felvétel formájában, alapvonal és szelvényfelvételi helyek kialakítása, állandósítása

1. kép Békésszentandrás duzzasztómű

- piezometrikus észlelő kutakban vízállás adatok rögzítése, adatsorainak feldolgozása,
- állékonysági vizsgálatokhoz mérőhálózat kialakítása, alpmérés elvégzése, bekapcsolása az országos hálózatba,
- függőleges értelmű állékonysági vizsgálat elvégzése hajószilipkamrák tágasság mérése,
- műtárgyakon dilatáció mérések, már meglévő vagy újonnan keletkező repedések mérése,
- egyenesre mérés.

Az említett vizsgálatok közül az elmozdulások mérése talán a legfontosabb, mely során észleljük a szerkezetek (műtárgyak) és a környező talaj helyzetét, kapcsolatát, valamint azok alakváltozásait.

A folyamatos mérések általában a relatív, míg az időszakos mérések az abszolút elmozdulások kimutatását szolgálják.

Vízszintes elmozdulásokat az 5

m-nél nagyobb vízszintkülönbséget tartó folyami vízlépcsőnél kell mérni. Duzzasztóink ezen érték alatt duzzasztanak, így vízszintes elmozdulásra vonatkozó méréseket nem végzünk egyetlen műtárgyon sem, csak függőleges értelmű elmozdulások mérését végezzük felsőrendű szintezéssel. A szintezési hálózatot úgy állítjuk össze, hogy az önálló mozgásra képes műtárgyrészek mozgásai mérhetők és egymással összevetethetők legyenek. A mozgásvizsgálati gombok, jelek, csapok mérése során ügyelni kell arra, hogy meghatározott sorrendben haladva azok zárt vonalat (szintezési kört, hurkot) képezzenek. Több szintezési körre bontott mérőhálózat esetén, a mérendő pontok számát úgy kell megállapítani, hogy lehetőleg a felsőrendű szintezés szabályai szerinti „azonos idő” alatt mindegyik pont magassága meghatározható legyen. Törekedni kell azonban arra, hogy a vizsgálatba vont műtárgyak, műtárgyrészek mindegyik pontját ugyanabban a szintezési körben mérjük.

A milliméteres nagyságrendű mozgások kimutatásához a mérési pontosságnak egy nagyságrenddel nagyobbak kell lennie, legalább 0,1 mm élességgel szükséges mérnünk. A függőleges értelmű elmozdulásméréshez a milliméter

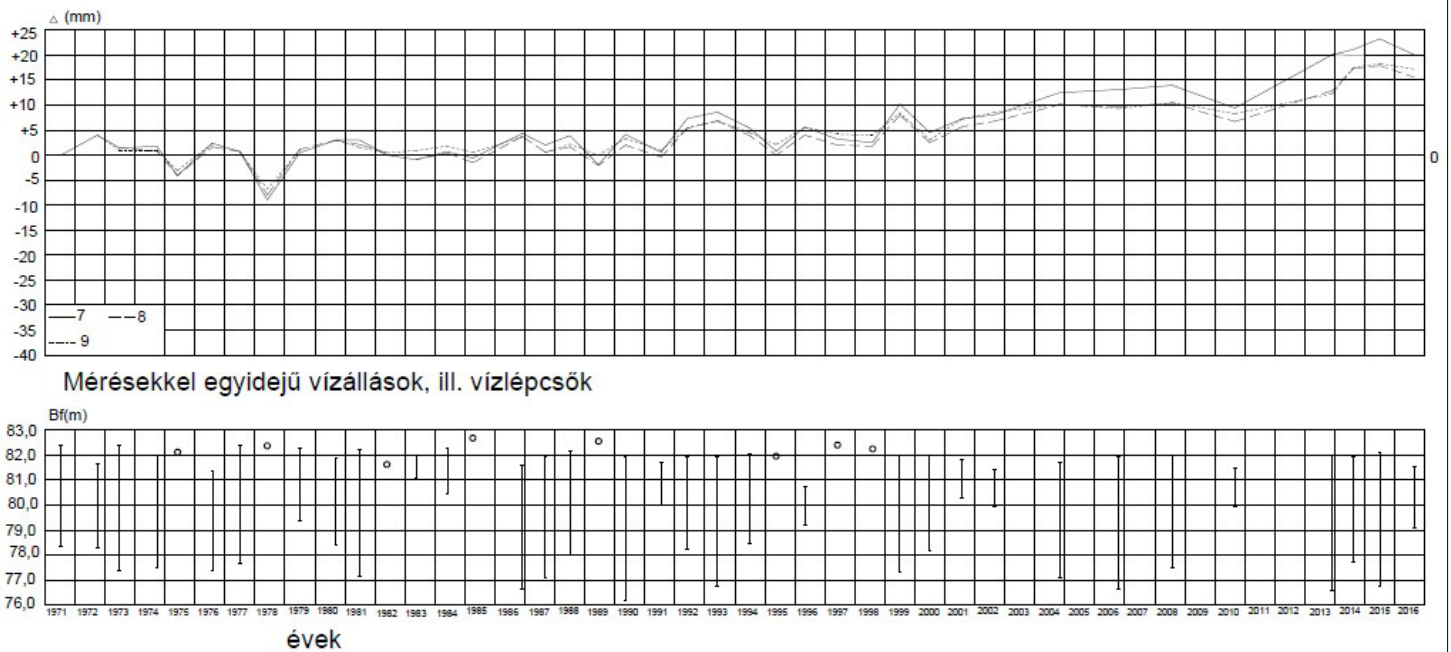
Folytatás a 15. oldalon →

2.kép Mozgásvizsgáló gomb

BÉKÉSSZENTANDRÁSI DUZZASZTÓMŰ

Függőleges elmozdulások időszora (bal oldali pillér)

3.kép Függőleges elmozdulás időszora

alatti pontosság, korszerűbb, digitális szintezőműszerekkel, geodéziai mérőállomásokkal hajtható végre.

Az igazgatóságunk által üzemeltetett duzzasztóműveken vezetett szintezési hurkok hossza akár a 1,2 kilométert is meghaladhatja. A műtárgyak éves mozgása változó, relatív értelemben $\pm 0-10$ mm körül van, melyet felvíz/alvíz szintek különbsége, a hidrológiai évben lehullott csapadék, levezett vízmennyiség, aktuális vízhozamok befolyásolnak. Abszolút értelemben egységesen néhol süllyedő, máshol kismértékű emelkedő tendenciát mutatnak alpméréshez viszonyítva, trendszerűen. Az elmozdulások időszorát grafikus ábrázoláson tüntetjük fel az alpméréshez, 0 (nulla) állapothoz képest. Továbbá ábrázoljuk a mérés idejében a terhelés (vízlépcső) nagyságát, vagyis a fel- és alvízszint különbségét.

A viszonyításul szolgáló alppontként a nagyvízi medren kívül, általában a duzzasztóművekhez tartozó kiszolgáló vagy kezelőépületek falában elhelyezett falicsap, udvaron található mélyalapozású vasbeton oszlopban elhelyezett magassági jel szolgál, többnyire a művektől 200-500 m távolságra. Az alppont mozdulatlanságának ellenőrzésére két őrpont is szolgál, melyekről tavasszal és ősszel

összemérésre kerül az alppont. Vélt vagy gyanús alppont mozgás esetében az alppont magasságát, az akár 3-5 km-re levő, országos hálózatban is nyilvántartott magassági pontról ellenőrizzük. Lehetőség szerint, az az országos alppont kerül kiválasztásra, melyről a meghatározást, alpmérést végrehajtották, valamint rendelkezik EOMA magasságon túl, Bendefy és/vagy Országos (Adriai) magassággal is. A műtárgyakon továbbá tágasságmérést, repedés és dilatació mérést, egyenesre mérést is végzünk, a műtárgyrészek egy-

máshoz való kapcsolatának ellenőrzésére.

2023-ban - kísérleti jelleggel - a duzzasztók mozgásvizsgálatán kívül, az árvízvédelmi töltések dinamikus mozgásvizsgálati (duzzadás és zsugorodás vizsgálat) méréseibe kezdtünk, egy vizsgálatra kijelölt töltésszakaszon. Az adott szakaszon (Békés város települési körtöltése) négy szelvényben - a várható elmozdulási irányok és nagyságok figyelembevételével - együttes vízszintes és magassági alpponthalozatot alakítottunk ki,

Folytatás a 17. oldalon →

4.kép Békés város települési körtöltésének egy szakasza, mozgásvizsgálati pontok szelvényekben

szelvényenként 15 db mozgásvizsgálati ponttal. A mintaterület-től kissé távolabb négy mélyalappozású, helyi betonozással készült alappontot/örpontot alakítottunk ki a töltésen és előtéren, valamint még egy örpontot a Békés III. szivattyútelepen.

A mozgásokat száraz és vízzel áztatott (árvizes szimuláció) - terhelt - állapotban egyaránt mérjük, valamint ezen kívül szivárgásvizsgálatot is végzünk. Az árvizes szimulációhoz szádlemezmedencét alakítottunk ki, melyet még nem töltöttünk fel vízzel, időt hagyva a száraz mérések (terheletlen állapot) többszöri, ismételt elvégzésére.

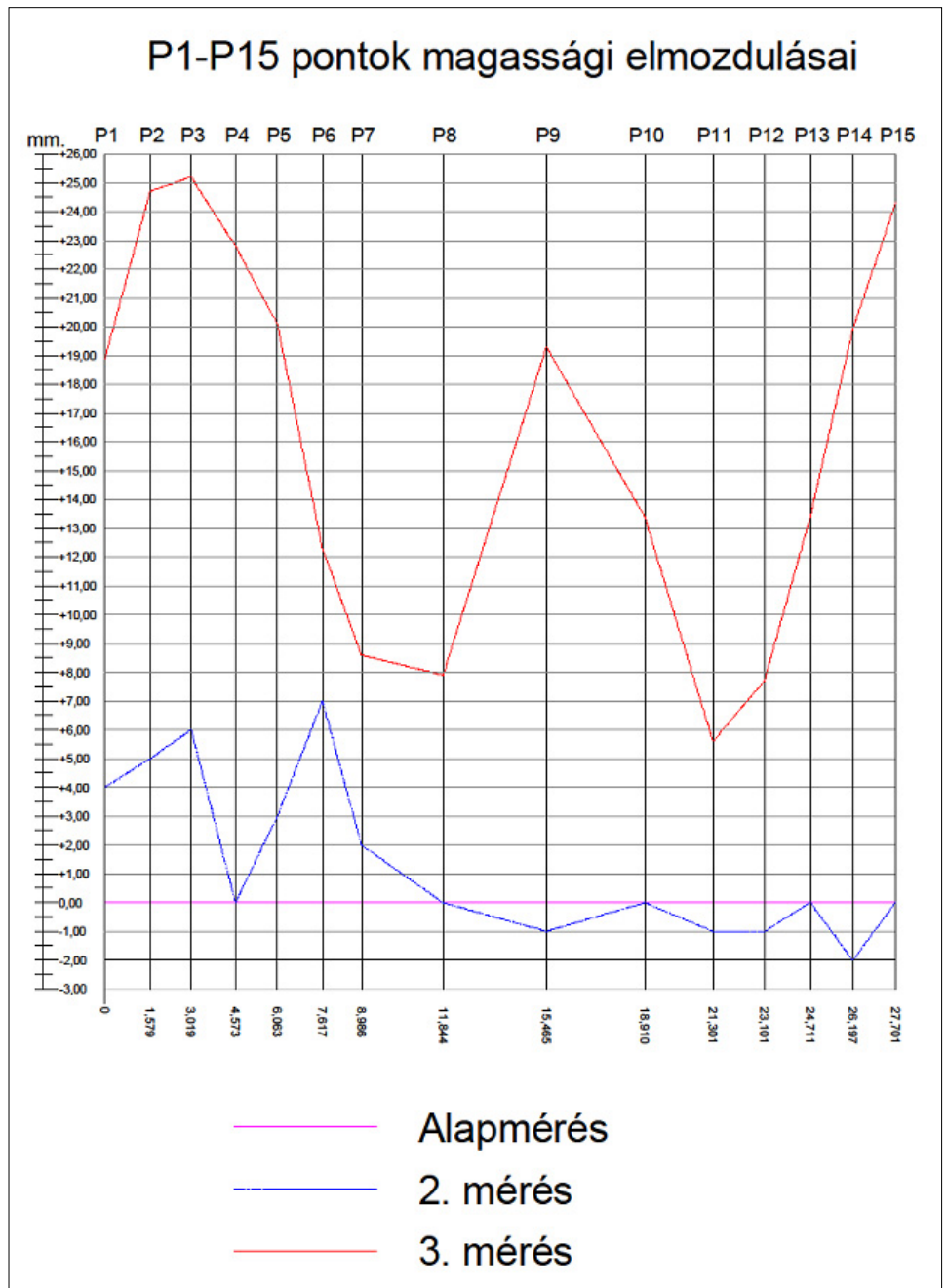
Az alap és mozgásvizsgálati pontok állandósítása után végbemenő konszolidációig (legalább 60 nap), illetve a szádlemez medence kivitelezési munkái alatt, a káros rezgések okozta elmozdulások miatt méréseket nem folytattunk.

Ezt követően, a töltés mozgásvizsgálatát megkezdjük és folyamatosan végezzük, az árvizes szimulációig, vagyis szivárgáshidraulikai vizsgálatokig. Jelenleg a töltésre ható hidrometeorológiai atényezők (hőmérséklet, csapadék, párolgás) hatására bekövetkező alakváltozások mutathatóak ki. Ezidáig a 60 mérőponton összesen 180 mérést hajtottunk végre, melyet Leica TS16 geodéziai mérőállomással végeztünk. A mért adatokból egyúttal a pontok alapállapotát kívántuk meghatározni, konszolidációjuk lezajlott-e. A szelvényekben lévő mérőpontok magassági elmozdulási adatait a 6. kép mutatja be.

Az eddig elvégzett elmozdulásmérések alkalmával gyakorlati tapasztalatokat szereztünk a mérések lebonyolítására, mérés időbeli ütemezésére, mérési módszerünk pontosítására, mérőeszközeink beállításaira. Az már most kijelenthető, hogy szivárgáshidraulikai vizsgálatok elvégzése előtt (árvízi terhelés előtt) közvetlenül szükséges az alapállapotot meghatározni, a tényleges mozgások kimutatására. A mérések következő fázisa a medence feltöltésével folytatódik, ahol a mozgásvizsgálaton kívül, egyúttal a szivárgásvizsgáltra is sor kerül.

5. kép Szádlemez medence

Összefoglalva az eddigieket, az állékonysági (mozgás) vizsgálatok, a különféle mérőeszközökkel, eltérő mérési módszerekkel és technológiával végrehajtott mérnökgeodéziai mérések, melyekkel

különböző időpontokban, a különböző terhelési állapotokban lévő műtárgyak elmozdulását, alakváltozását lehet kimutatni.

Idézve híres olasz csillagász, filozófus és fizikus Galileo Galile-

it: „Eppur si muove („Mégis mozog!”)”, mi vízügyesek tudjuk, látjuk, mérjük is!

Kocsor István
Tímár Attila

Még nem felejtettek el! - interjú Valastyán László nyugdíjba vonuló kollégákkal

Valastyán László és az interjút készítő kolléganők, Alberti-Nagy Mariann (balról) és Zsurzsáné Szőke Tímea (jobbról)

Valastyán László 1999 óta dolgozott az igazgatóság Szeghalmi Szakasztechnológiai Osztályán, végigjárva a ranglétrát. 1999. január 1-től a 12.04. sz. Holt-Sebes-Körösi belvízrendszer területi felügyelője és 12.08. sz. Fokközi árvízvédelmi szakasz szakaszvédelem-vezető helyettese. 2011-től szakasztechnológus-helyettes és 2019. szeptember 16-tól - nyugdíjba vonulásig - 2022. december 10-ig szakasztechnológus.

A beszélgetés helyszínéül a Szeghalmi Szakasztechnológiai Osztály épületét választottuk, milyen érzés nyugdíjasként itt lenni?

Nagyszerű. Voltam már bent többször nyugdíjba vonulásom óta, még nem felejtettek el.

23 évet töltöttél a vízügynél. Visszatekintve az állomásokra, hogy emlékszel vissza erre az időszakra? Munkád során melyek voltak a legemlékezetesebb pillanatok, események?

1999-ben kerültem a Szeghalmi Szakasztechnológiai Osztályra, az egyik legnagyobb probléma, hogy „ideiglenesen” - mint annak idején az itt állomásozó külföldi alakulatok - 20

évet töltöttem Vésztőn, így a feleségemnek naponta be kellett járni dolgozni Szeghalomra. Egyébként Vésztőn jól éreztük magunkat a szolgálati lakásban. A területi felügyelőség nekem tetszett, Berki András és Tomisa László nagyon jó munkatársaim voltak, akikkel minden problémát meg tudunk beszélni és oldani, a mai napig jó barátságot ápolok velük. 2011-től - Tomisa László nyugdíjba vonulása után - szakasztechnológus-helyettes lettem, így a feladataim tovább nőttek, de ez különösebb gondot nem okozott.

A társ vízügyi igazgatóságoknál töltött árvízvédelmi szolgálatokat nem felejttem el, a védekezési munkák a Dunán, a Hernádon különösen veszélyesek voltak, féltő volt, hogy az ideiglenes nyúlgátat a víz elmossa, de kétszer is sikerült ezeket megfogni. A 2013. évi dunai árvíz volt a legveszélyesebb, Dunaszentpálon olyan védmű készült, mely a vizet könnyedén átengedte, a vízszint viszont egyre emelkedett és a sok önkéntes vezénylése különösen nehéz volt, a katonák és tűzoltók közreműködésével sikerült ezt a nagy árvizet

megfogni. Jó kollégákkal dolgoztam ott együtt, és természetesen a humor sem maradhatott el a veszélyes helyzetben. Kurucz András szállóigévé vált mondatát ide is idézem: „Ti, Berki Andrásval menjetek a legveszélyesebb helyre, én meg itt hátul biztosítom a helyszínt a Bisztrónál”.

Pár éve készült veled egy interjú, amikor szakasztechnológus lettél. Hogy érzed, sikerült megvalósítani az akkor kitűzött céljaidat?

Szakasztechnológusként a sikereim közé tartozik a Körösladányi duzzasztó üzemeltetésének a rendbetétele. Itt a két duzzasztógépész helyett, ma már négyen dolgoznak, mely az emberi normáknak jobban megfelel. A szakasztechnológus időm alatt elkészült a Körösladányi duzzasztó rekonstrukciója a hozzá tartozó órházakkal és bekötőutakkal együtt. Elkészült a Szeghalmi belvízrendszer vízrendezési főműveinek rekonstrukci-

Folytatás a 19. oldalon →

Láng István főigazgató úrral a körösladányi projekt záróeseményén, a széles mosoly oka pedig az „egyenruha”

ója, melynek eredményeként az elmúlt évben - az új kihívást - az aszály elleni védekezést sikerült a gazdák megelégedésére megoldanunk, a legtávolabbi öntözési igényeket korlátozás nélkül ki tudtuk elégíteni. Ezt idén márciusban az öntözési megbeszélésen a gazdák meg is köszönték. A szakaszmérnökség épülete is megújult, korszerűbb, energiatakarékosabb otthonosabb lett. Szakaszmérnökként nem csak szakmai feladataim voltak, hanem szembesülni kellett sok személyi problémával is, melyek megoldása nem volt egyszerű és sokszor nehéz döntéseket kellett hozni.

A rendezvények egyik fő mozgatója, a jövőben is „szakvezetőként” tevékenykedik majd

Köztudott dolog, hogy nagyon jó csapatépítő vagy, a vízügy keretein belül is sok eseményt szerveztél és sok rendezvényen vettél részt. A Családi Napokon való részvételre is te mozgattad a szakaszmérnökség dolgozóit. Gondolom a jövőben is számíthatunk rád e tekintetben? Úgy tudom erre külön fel is kértek!

Igen. Rendszeressé tettük az „álmánygyűléseket” (május 1-je, a védműszemle kiértékelő kiértékelője november végén), melyeken a teljes szakaszmérnökségi állomány részt vett.

A központi egységekkel is szorosabb kapcsolatot ápolunk, például a folyamatos bejárásoknál, melyek során nemcsak a szakmai dolgokat tudtuk megismerni és megbeszélni, hanem ezek az események egyéb tekintetben is nagyon jó hangulatban teltek. A Családi Napok mindig jó közösség össze-

kovácsoló események voltak, a szakaszmérnökség részéről sokan családostól és nagy létszámban vettek részt a rendezvényen, saját készítésű szendvicsekkel, süteményekkel, pálinkával.

A búcsúztatáson Igazgató Úr vállalkozói szerződést kötött velem ebben a tárgykörben, mely szerint a Kelet-Nyugat Kosárlabda Gálán, valamint a Duna-napon az igazgatóság kosárlabdacsapatának én leszek a szakvezetője.

Emlékszem, sokszor jelentél meg nem csak a szakaszmérnökségen, de a központban is egy-egy kosár saját termesztésű gyümölcscsel, ami egy növényvédelmi szakembertől teljesen természetes. A jövőben is foglalkozni fogsz a gyümölcsstermesztéssel?

Igen, természetesen! Van két keretem 70 fával, mely az időm egy részét le is köti, szeretem is ezt a munkát, ha nem szeretném, nem

is lenne benne semmi poén, főleg az őszibarack termesztését szeretem. A két keretemnek köszönhetően a családomat és ismerőseimet is el tudom látni gyümölcsökkel, a maradékból pedig egy kis pálinkát főzettek.

Nyugdíjba vonulásod óta gondolom nem unatkoztál, mivel telnek a napjaid és milyen terveid vannak a nyugdíjas éveidre?

A vízügyi munka a hivatásom volt, nagyon szerettem a vízügynél dolgozni és úgy gondolom, hogy engem is szerettek és megbecsültek, amely megmutatkozott a nyugdíjba vonulásom alkalmából szervezett eseményeken is.

Kérdésemre válaszolva pedig nem, nem unatkozom. A kertjeim adnak munkát, és a feleségem is. Járunk kézilabda mérkőzésekre, unokaöcséim NB-I-es kézilabdások, őket sűrűn meg szoktuk nézni. Zita lányom Debrecenben dolgozik, hozzá is szoktunk járni. Szerdánként járok kosárlabdaedzésre és a csapatunkkal „öregfiúk” tornákon veszünk részt. Az idén voltunk már Szigetszentmiklóson és Mezőberényben.

Milyen tanácsot adnál a kollégáknak a jövőre nézve?

Ha tanácsot kérnek, akkor kérjenek, de magamtól nem adok.

Köszönjük szépen a jó hangulatú beszélgetést. Jó egészséget és hosszú, boldog, tartalmas nyugdíjas éveket kívánunk.

**Alberti-Nagy Mariann
Zsurzsáné Szőke Tímea**

KÖVIZIG „14-es Litván” kosárlabdacsapatának állandó tagja

Személyügyi híreink

Igazgatóságunknál közalkalmazotti munkaviszonyt létesített:

- **Jánki Sándor** szivattyútelep-kezelő 2 munkakörben, 2023. február 1-től a Műszaki Biztonsági Szolgálatnál.
- **Geszi Péter** szivattyútelep-kezelő 1 munkakörben, 2023. február 13-tól a Műszaki Biztonsági Szolgálatnál.
- **Ilyés Lajos** szivattyútelep-kezelő 2 munkakörben, 2023. február 14-től a Műszaki Biztonsági Szolgálatnál.
- **Nagy Rebeka** számviteli ügyintéző munkakörben, 2023. február 20-tól a Közgazdasági Osztálynál.
- **Boskóné dr. Szabolcs Edit Magdolna** jogi referens munkakörben, 2023. március 1-től az Igazgatási és Jogi Osztálynál.
- **Pásztor Zsolt** vízilétesítmény üzemeltető 1 munkakörben, 2023. március 16-tól a Szarvasi Szakasz-mérnökségnél.

Igazgatóságunknál közalkalmazotti munkaviszonya megszűnt:

- **Poljak Mihálynak** szivattyútelep-kezelő 1 munkakörben, 2023. január 16-án a Műszaki Biztonsági Szolgálatnál.
- **Mártháné Lenti Anitának** anyag-és fogyóeszközgazdálkodó munkakörben, 2023. január 25-én a Közgazdasági Osztálynál.
- **dr. Fülöp-Varga Petrának** szakágazati vezető munkakörben, 2023. január 31-én az Igazgatási és Jogi Osztálynál.
- **Bordé Jánosnak** szivattyútelep-kezelő 1 munkakörben, 2023. január 31-én a Műszaki Biztonsági Szolgálatnál.
- **Blömer Svennek** szivattyútelep-kezelő 1 munkakörben, 2023. február 5-én a Műszaki Biztonsági Szolgálatnál.
- **Dolog Gábornak** kiemelt gépkezelő 1 munkakörben, 2023. február 16-án a Műszaki Biztonsági Szolgálatnál (elhalálozás miatt).
- **Barcs Bencének** közbeszerzési ügyintéző munkakörben, 2023. február 28-án a Vagyongazdálkodási és Üzemeltetési Osztálynál.
- **Czövek Sándor Imrének** gépkezelő 1 munkakörben, 2023. március 31-én a Gyulai Szakasz-mérnökségnél.

Igazgatóságunknál közalkalmazotti munkaviszonya öregségi nyugdíjba vonulása miatt megszűnt:

- **Serb Lajos** szivattyútelep-kezelő 1 munkakörben, 2023. február 11-én a Műszaki Biztonsági Szolgálatnál.

Értéktártól a KÖKÉNY-ig, aktív negyedév a Baráti Kör mögött

Az első negyedévben számos feladatban működtünk együtt az igazgatósággal. Január 25-én tartotta a Gyulai Települési Értéktár Bizottság idei első ülését, melyre két előterjesztést is készítettünk. Nagyon büszkék vagyunk arra, hogy közreműködésünkkel igazgatóságunk székháza, valamint a Bodoki mérnökdinasztia munkássága is bekerülhetett a Gyulai Települési Értéktárba. A bizottság mindkét felterjesztés felvételét ja-

vasolta a vármegyei értéktárba is. Az újonnan felvételt nyert értékek hamarosan a gyulaiertekek.hu oldalon is megtekinthetők lesznek. A Bodokiak munkásságáról készített dolgozattal jelentkeztünk a Magyar Hidrológiai Társaság 2023. évi Vándorgyűlésére is. Aktívan közreműködtünk a „VIZE-INK és HALAINK” könyv elkészítésében, lektorálásában, melyért az igazgatóság tiszteleti példányokkal ajándékozott meg bennünket,

amit nagyon köszönünk.

Február 9-én a Baráti Kör vezetőségi ülést tartott, ahol a tervezett munkák és a folyamatban lévő ügyek megbeszélésére került sor. Több éves szünet után végre február 22-én közgyűlést is tartottunk 14 fő részvételével. Képes beszámolót tekinthettük meg az előző év eseményeiről, majd megvitattuk és elfogadtuk a 2023. évre szóló

Folytatás a 21. oldalon ↗

munkatervünket. Schriffert András vezetőségi tagunk bemutatta az igazgatóság fotó archívumának beazonosítására - Faulháber Márton által - készített számítógépes programot, mely a KÖKÉNY fantázia nevet kapta (KÖvizig KÉpNYilvántartó). Segítségével interneten, akár „home office”-ban, tudja bárki, aki jogosultságot kap a fotóarchívumot nézegetni, és a képeket beazonosítva ismereteik szerint ellátni azokat adatokkal, információkkal.

A gyűlésen jó hangulatban telt az idő, végre elfogyasztottuk a 13. éves működésünk tiszteletére készített tortát is. Talán a szerencsétlen szám miatt, mivel a születésnapunk novemberben van, erre ezidáig még nem volt lehetőségünk.

Részt vettünk a „Víz világnapi” rendezvényen, ahol a Baráti Kör standjánál a gyerekek - tabló és rajzfilm segítségével - a globális felmelegedés kiváltó okaival ismerkedhettek meg. Megtudhatták azt is hogyan lehetne a kedvezőtlen emberi hatásokat csökkenteni és mit is jelent az, hogy gondolkozz globálisan, cselekedj lokálisan. A gyerekek figyelmé és érdeklődése öröm volt számunkra.

Rendszeres tevékenységünk a névadónk, Bodoki Károly Gyula városában lévő emlékhelyeinek figyelemmel kísérése, gondozása. Csiffári Nándor vezetőségi tagunk vezetésével megtörtént a Református Ó-temetőben a Bodoki sírok tavaszi ápolása, rendezése, a sírok megszépülve várják a tavaszt.

Március 29-én - immár hagyományosan - virágkosár elhelyezésével róttuk le tiszteletünket Bodoki Károly - vízügy székház előtti - szobránál, a neves mérnök születésnapja és a szobra avatásának 9. évfordulója alkalmából.

Ugyanakkor szomorúan állapítottuk meg, hogy az OTP falán lévő Bodoki emléktábla alól eltűnt a Baráti Körünk által, a mérnök halálának 154. évfordulóján, decemberben elhelyezett emlékkoszorú. Értetlenül állunk az esemény előtt, gondoskodunk a pótlásáról.

További tevékenységünk, hogy a gyűjtő munkáinkról, megemlékezéseinkről honlapunkon rendszeresen, ebben az évben már 5 szalagcímben számoltunk be.

Közgyűlésünkön ünnepeltük meg a Bodoki Baráti Kör alakulásának 13. évfordulóját

A Baráti Kör víz világnapi standján rengeteg gyermek fordult meg

Bodoki Károly szobránál emlékeztünk a híres vízépítő mérnökre

Megemlékeztünk a Gyula-békési nagycsatorna kiásának 165. évfordulójáról (a Hírlevél 25 oldalán erről bővebben is olvashatnak), Ambrus Lajos mérnökre emlékeztünk születésének 100. évfordulóján, Huszár Mátyás reformkori mérnök munkásságát mutattuk be halálának 180. évfordulóján. Örvendetes, hogy a legtöbb hírünk

az igazgatóság honlapjára is kikerül, népszerűsítve, elismerve ezzel munkánkat.

Bízgatunk mindenkit, hogy jelentkezzen e-mail címünkön a KÖKÉNY program használatára, és segítsen az igazgatóság képarcívumának azonosításában. Az eredményes munka érdekében javasoltuk a

vízügyi igazgatóságnak, hogy levélben nyugdíjas kollégákat is kérjenek fel a programban történő részvételre.

Az érdeklődőknek nagy szeretettel ajánljuk folyamatosan frissülő honlapunkat! <http://www.kovizig.hu/baratikor/index.php>

Kőváriné Szabó Erzsébet

A Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság székháza

Thezarovits Antal

A vízügyi igazgatóság székházának mai arculatát, az épület egykori tulajdonosa a Békés Megyei Takarékpénztár Egyesület alakította ki, egy 1908-ban történt bővítés kapcsán. Ekkor az új szárny eklektikus, neoreneszánsz és szecessziós elemekkel díszített homlokzatához igazították az egész épület megjelenését. Az épület a mai városkép meghatározó eleme, az egykori lakói és az itt működő intézmények pedig adott időszakban, Gyula városa és egyben Békés megye történetének is kiemelkedő, meghatározó szereplői voltak. Az épületet Thezarovits Antal kereskedő építette, melyet halála után az örökösök bérbeadtak magánszemélyeknek és intézményeknek. Az épületben bérlőként működött egy leánynevelőintézet és Békés vármegye első Takarékpénztára. A takarékpénztár 1876-ban megvette az épületet és 1908-ban jelentős átalakítást, bővítést végzett rajta. Az épületből a Takarékpénztárat 1948-ban kiköltöztették és az államosított vízügyi szervezet székhelyéül jelölték ki. 1953-tól az épület a Körös-vidéki

Vízügyi Igazgatóság székháza.

A Thezarovits-ház

Gyula város sajátos hangulatát és városképét máig meghatározza az 1801. évi nagy tűzvészt követően épített egységes, zömében földszintes, csupán néhány emeletes épülettel tagolt polgárházak sora. Az emeletes házak egyikét, a Városház és a Megyeház utca találkozásánál Thezarovits Antal kereskedő és felesége, Fischer Terézia építtették, id. Czigler Antal uradalmi építész tervei alapján.

A sarokház bejárata a Megyeház utca felől volt. A város mindennapi piaca 1867-ig itt és a Megyeház utcának erre a térre torkolló részén volt. A Thezarovits-ház épületről készített festmény egykor a Takarékpénztár tulajdonában volt, további sorsa ismeretlen.

A századfordulón jómódban élő és köztisztelőben álló kereskedőnek, a város közelében majorja volt, kereskedett gabonával, fuvarozásra szolgáló lovai, magtárai és olajütő malmai voltak, de fizetett adót mézszárszék tartás és szőlőművelés után is. A megyében egyedül ő árusíthatott lőport és lőfegyvert. Az 1800-as évek ele-

jén alakultak Gyulán az első ipari vállalatok, 1806-ban alapító tagja volt a „Királyi privilegizált gyulai olaj-fabriká társaságnak”.

Thezarovits Antal szülei és testvérei is ismert és elismert emberek voltak a városban. Édesapja és Mihály testvére a város jegyzői voltak Gábor, testvére Nagyváradon lett kanonok, egykor Gyulán utcát neveztek el róla. János testvére szintén az egyház szolgálatában tevékenykedett Belényesen.

Thezarovits Antal idővel eladósdott, de az általa épített ház marandónak bizonyult, mely átépítések és bővítések után a városnak ma is nevezetes épülete. Az épületben az 1860-as évek elején bérlőként kezdte meg működését, egy magán leányiskola és egy takarékpénztár.

Leányiskola

Az 1800-as években az egyházak biztosították az elemi szintű iskolai oktatást. Négy osztályos főelemi iskolát a katolikus egyház üzemeltetett Magyar-Gyulán. Az egyházi iskolák működési költsége az egyház, a földesúr és a város között oszlott meg. A lányok szá-

Folytatás a 23. oldalon →

A Thezarovits ház az 1860-as években

Scherer Benedek leányiskolai tanítványai között

mára a négy elemi szintű oktatást többnyire csak a magániskolák biztosították. Özvegy Budjács Andorné Mihálik Anna 1861-ben nyitott leányiskolát az akkor még a Thezarovits örökösök tulajdonában lévő épület emeletén, és itt bérelt lakást saját maga számára is. Az iskolában a tanulók magyar és német nyelvtan, számtan, történelem és földrajz tárgyakat tanultak, a zene, a rajz és a kézimunka kiemelt szerepet játszott a nevelésükben. Az iskola vezetését 1884-ben, Scherer Benedek vette át, aki 1886-ban V. és VI. elemi osztállyal bővítette. Az intézmény, Budjácsné halála után Scherer iskola néven folytatta működését. 1904-ben dr. Nuszbek Sándorné Uzon Mária vette meg az iskolát, aki 2 év múlva azt megszüntette. Gyulán az első állami elemi és az első állami polgári leányiskola 1906-ban kezdte meg működését.

Békésmegyei Takarékpénztári Egyesület

Báró Wenckheim László 1861-ben vetette fel egy megyei takarékpénztár létesítésének gondolatát azzal a céllal, hogy az intézmény egyrészt biztosítsa a gazdaközönségnek és az iparos osztálynak a hitelszükségletét olcsó kamattal, másrészt takarékoságra ösztönözzön. A Békésmegyei Takarékpénztári Egyesület 1863. január 11-jén alakult meg, de a pénzügyi tevékenységet csak 1864-ben kezdhette meg. Működésükhöz a Thezarovits örökösöktől az akkor Megyeház utca 47. sz.

- ma Városház utca 26. sz. - alatt lévő épület földszintjén béreltek helyiségeket. A Békésmegyei Takarékpénztári Egyesület első elnöke báró Wenckheim László, első vezérigazgatója Bodoki Károly, a Körösök és a Berettyó szabályozásának meghatározó alakja volt.

Az épületen a külső megjelenést is átformáló, első jelentősebb átalakítás 1876-ban volt, miután az épületet a Takarékpénztári Egyesület megvette. Az épület homlokzatára ekkor került fel a pénzügyintézet neve.

A Takarékpénztár üzleti tevékenysége az 1900-as évek elejére már olyan jelentős mértékben meg-

növekedett, hogy további irodahelyiségekre volt szükség. Anyagi megfontolásokból a Városház utca vonalában történő bővítés mellett döntöttek és a régi szárnyat teljes egészében bérlakásokká átalakították át. 1908-ban Szántay Lajos tervei alapján és Pfaff Ferenc kivitelezésével valósult meg a bővítés, melynek során az új szárny eklektikus, neoreneszánsz és szecessziós elemekkel díszített homlokzatához igazították az egész épület arculatát.

A pénzügyintézet a megye első takarékpénztára volt. A Takarékpénztári Egyesület az intézmény vezetőinek arcképét megfesttette, ezek a festmények egykor a tanácsterem - mely ma a vízügyi igazgatóság nagyterme - falát díszítették. A festmények sorsa ismeretlen.

1938-ban az intézmény fennállásának 75. évfordulóján az épületet teljes körűen felújították, kívül-belül tatarozták. 1939-től a Takarékpénztár székhelye bankfúzió következtében Békéscsabára került, de működését továbbra is Békésmegyei Takarékpénztári Egyesület név alatt folytatta, a Gyulán működő intézete pedig ANYAINTÉZET elnevezést kapott. Az államosítás és a központosítás jegyében 1948 decemberében a pénzügyintézetet az egykori székházból más épületbe költöztették, 1949-ben megkezdődött a Takarékpénztár felszámolása, 1950-ben pedig a Békésmegyei Takarékpénztári Egyesületet

Folytatás a 24. oldalon →

A Takarékpénztár épülete az 1908. évi átalakítás után korabeli képeslapon

A díszes lépcsőház a kerámia faliképpel

törölték a cégjegyzékből.

Vízügyi szervezetek

1948-ban a vízügyi szervezeteket is államosították, létrehozták az Országos Vízügyi Hivatalt, területi szervként pedig a vízgazdálkodási körzeteket. A központosítás jegyében először a társulatokat a folyammérnöki hivatalok alá rendelték, majd ezek bázisán 11 vízgazdálkodási körzetet hoztak létre. Ezek a területi szervek nem voltak önálló szervezeti egységek, az Országos Vízügyi Hivatal keretén belül működtek. A Gyulai Folyammérnöki Hivatal bázisán létrehozott Gyulai Vízgazdálkodási Körzet (1948-1950) számára a közületek elhelyezését koordináló állami szervezet a Békésmegyei Takarékpénztár épületét jelölte ki, a még működő pénztárat pedig más épületbe költöztette. Az 1950-ban történt átszervezést követően a területi szervek önálló egységekké váltak, a Gyulai Vízgazdálkodási Körzet elnevezése pedig Békéscsabai Vízgazdálkodási Körzetre változott, ugyanis időközben Békéscsaba lett a megye székhelye. Ez az intézmény egy évig működött, az 1951-ben történt átszervezéskor az árvízvédelmi és belvízvédelmi feladatok ellátására külön területi szervezeti egységeket hoztak létre Árvízvédelmi és Folyamszabályozási Hivatal, valamint Kultúrmérnöki és Belvízrendező Hivatal néven. Gyulai székhellyel Kultúrmérnöki és Belvízrendező Hivatal nem működött,

az Árvízvédelmi és Folyamszabályozási Hivatal (1951-1953) a Városház utcai épületben folytatta munkáját.

Napjainkban ez az épület a székháza a Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóságnak is, mely 1953. október 1-jén alakult meg, eredetileg Gyulai Vízügyi Igazgatóság néven. Az 1980-as évek végéig a feladatok bővülése és az illetékességi terület növekedése jellemezte az igazgatóság működését. A régi épületszárnyhoz a Megyeház utca felőli hozzáépítések 1965-1972 közötti években, több lépcsőben valósultak meg. Az új szárny egy részében ma a környezetvédelmi hatóság működik. Az épület előtti szökőkutat, mely a város egyik

legrégebbi szökőkútja, az igazgatóság dolgozói építették társadalmi munkában 1967-ben. A város a szökőkutat 2004-ben átépítette, ekkor kapta a Bodoki szökőkút nevet.

A Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság mindenkor kiemelt feladatának tekintette a múlt értékeinek őrzését és ápolását. A Városház utca 26. számú épület erkélyének kovácsoltvas mintázata és a homlokzat díszítőeleme máig őrzik a Békésmegyei Takarékpénztár Egyesület, e nagy múltú, 87 éven keresztül üzemelő pénztárat nevet: BTE.

A bejárat mellett 1993-ban az igazgatóság emléktáblát helyezett el Huszár Mátyás, a Körösöket elsőként feltérképező mérnök emlékére. 2003-ban az igazgatóság megalakulásának 50. évfordulójára a díszes lépcsőházban kerámia faliképet avattak, melyen gróf Széchenyi István, Huszár Mátyás, Gallacz János, Bodoki Mihály, Bodoki Károly, Beszédes József és Kienitz Vilmos kézzel rajzolt képei is megtalálhatók, ezzel tisztelve a térség vízgazdálkodásának kiemelkedő alakjai előtt. A domborművet Debreczeni Zsóka és Pelcz Zoltán keramikusok készítették.

A vízügyi igazgatóság az épület állagmegóvásáról folyamatosan gondoskodott, 2006-ban pedig egy teljes körű külső felújítás történt. 2014-ben a Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság kezdeményezésére, Gyula Város Önkormányzatának támogatásával, a Bodoki Károly Vízügyi Múzeum Baráti Kör

Folytatás a 25. oldalon →

Bodoki Károly szobra, háttérben a Bodoki szökőkút és a Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság épülete

aktív közreműködésével, társadalmi összefogással az épület előtti téren felállították Bodoki Károly szobrát, aki a Körösök és a Berettyó szabályozásának kiemelkedő alakja és egyben a Békésmegyei Takarékpénztár első igazgatója volt. A szobor Széri-Varga Géza szobrász alkotása.

A Körösök völgyében a vízgazdál-

kodás megkülönböztetett figyelmet érdemel, itt a vízhez kötődés, valamint a víztől és a vízhiánytól való fenyegetettség igen jelentős. A Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság, központja ebben a patinás nagy múltú épületben van és közel 70 éve szolgálja a vízgazdálkodás ügyét és az itt élő emberek ár- és belvízbiztonságát.

Az épület neoreneszánsz, eklektikus stílusa, Gyula város utcaképének meghatározó eleme. A benne működő szervezetek jelentős szerepet töltek be Gyula város és a térség életében. A Városház utca 26. számú épület, építészeti és várostörténetileg is jelentős értéket képvisel.

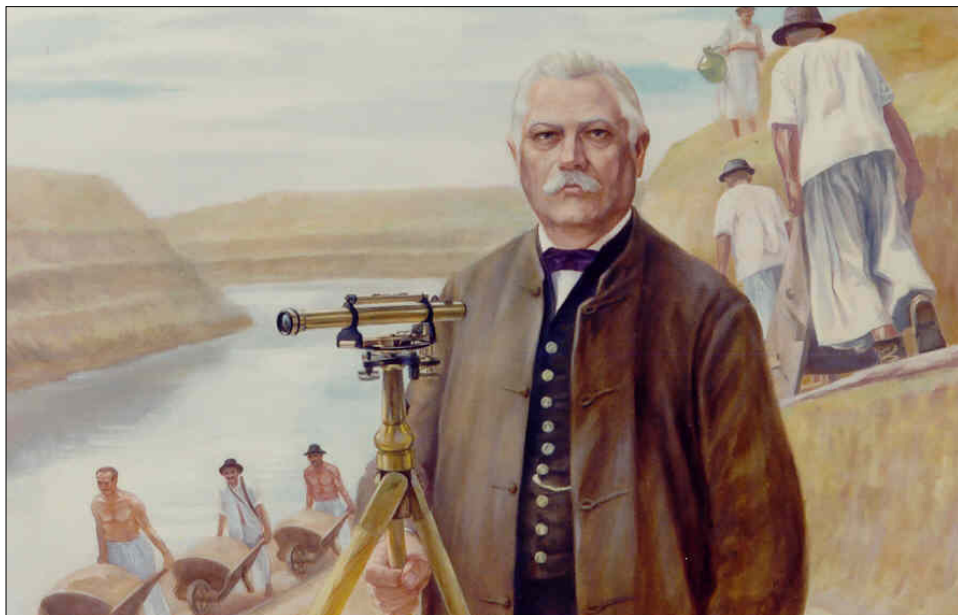
Dr. Vasas Ferencné

Emberről próbáló feladat volt a Gyula-békési Nagycsatorna medrének kiásása

1857. december végén fejeződött be a Gyula-békési Nagycsatorna kiásása. Nagy tisztelettel adózunk elődeinknek, a mérnökök egész sor generációjának, a folyószabályozásokat tervező, végző, irányító, szervező kiváló mérnököknek - köztük Bodoki Károlynak - akiknek munkája révén megteremtődött a Körös-vidék árvízi biztonsága. Nem szabad elfelejtenünk azonban azokat sem, akik végrehajtották ezeket a szabályozási munkákat, a mai nagyfokú gépesítés hiányában, óriási viszontagságok közepette.

Példa erre a közmunkában, egy év alatt, nagyon nehéz körülmények között megvalósított Gyula-békési Nagycsatorna kiásása, melyről az érdeklődők részletes, hiteles információkat olvashatnak dr. Németh Csaba levéltári kutatásaiból, melyet most hírlevelünk hasábjain is közzé teszünk.

A Fehér-Körös Arad megyei szakaszának szabályozása 1855-re

Székelyhidi Attila festménye Bodoki Károly és a kubikosok

fejeződött be. Békés megyében azonban még szabályozatlan volt a meder. A felső, rendezett szakaszról lezúduló víz emiatt hatalmas károkat okozott.

Bodoki Károly vízepítő mérnök az 1855 novemberében benyújtott

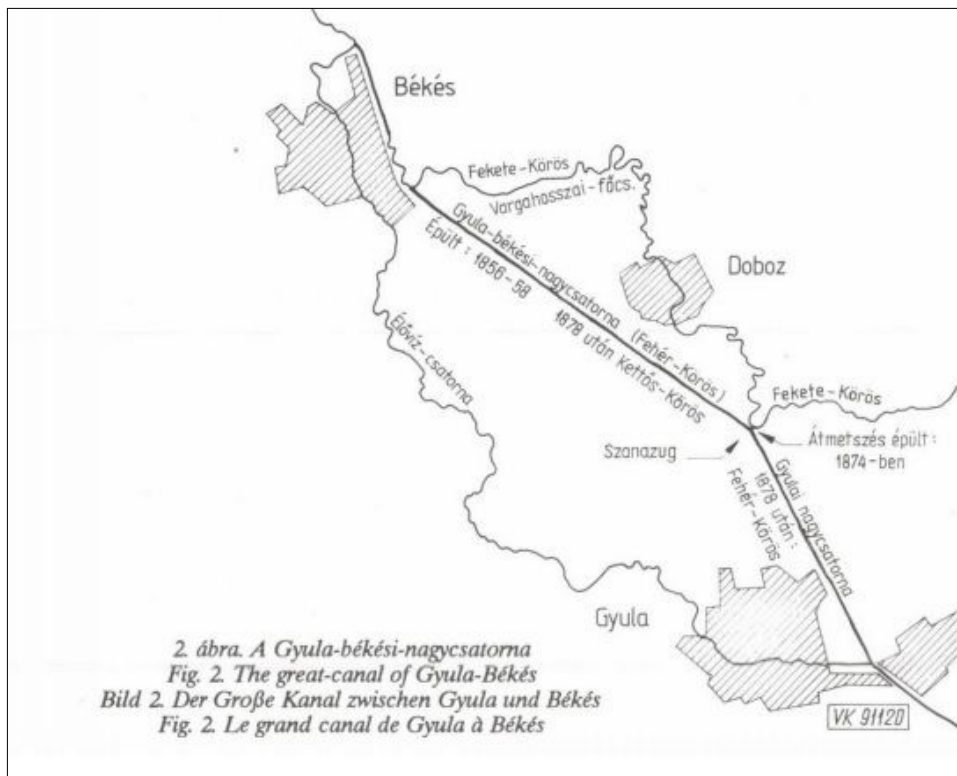
tervezetében Gyulával kapcsolatban felsorolta az összes megoldási lehetőséget. Ő a folyó Gyula és Békés közötti vonalát meg akarta tartani. Terve szerint a Fekete-Körösnek Nagyzerindtől Gyulavarsándig új medret kellett volna ásni, ott lett volna a két folyó egyesítése. Így az Egyesült-Körös Gyuláig hajózható lett volna. Ezt húzta keresztül az 1855-ös árvíz, mely után a várost Magyarország kormányzója, Albert főherceg is megtekintette, és elrendelte, hogy a Fehér-Körös egy újonnan ásott csatornával kerülje el a várost. A főmérnök elkészítette a tervet, melyet a nagyvárad helytartósági osztály a 14.824/1856. (XI. 12.) számú rendeletével jóváhagyott, és utasítást adott a munkálatok azonnali megkezdésére.

Bodoki figyelmeztetése ellenére a szabályozási munkákat egyszerre kezdték meg valamennyi folyószakaszon. A rendelkezésre álló munkaerőt annyi ponton rendelték ki, mint ahány község a munkában

Folytatás a 26. oldalon →

Szintező mérnök

2. ábra. A Gyula-békési-nagycsatorna
Fig. 2. The great-canal of Gyula-Békés
Bild 2. Der Große Kanal zwischen Gyula und Békés
Fig. 2. Le grand canal de Gyula à Békés

A Nagycsatorna helyszínrajza

részt vett. A jobbágyokat közmunkára kötelezték, velük végeztették el a meder kiásását. Alighogy az átvágásokkal nagyjából elkészültek, a gátak építését is megindították. A közmunka-kötelezettség előírásával azonban a lakosságot túlságosan megterheltek, és ezzel a munkálatokat a nép előtt gyűlölté tették. A szabályozás különböző helyeken való előhaladása sem a megfelelő tervszerűséggel folyt: mivel a felsőbb szakaszok kisebb átvágásai gyorsabban elkészültek, mint az alsóbb szakaszoké, emiatt a lentebb fekvő részekben az árvizek magassága megnövekedett.

A Gyula és Békés közötti Nagycsatorna kiásásának az egyes községekre szóló kiosztási tervét 1856. december 11-én mutatták be a megyefőnököknek, majd a községek előljáróinak. Bodoki egy helyszíni bejáráson ismertette, hogy mire melyik szakasz munkálatai hárulnak. Az új nyomvonal a Gyula és Gyulavári közti határtól, a Fehér-Körös régi medrétől kezdődött, és 7,5 km hosszú egyenessel jutott el Szanazugig. Ott megtört a vonala, és 12,1 km hosszú egyenessel csatlakozott Békésnél a Vashalmi-kanyar felső végéhez. Az új mederrel a Fehér-Körös 24,6 km hosszú kanyarulatát vágták le.

Decemberben az 5,67 m széles középárok földjének kitermelését végezték el a Nagycsatornában. Amikor ezzel készen voltak, hoz-

záfogtak a meder egész szélességben való kiásásához. Csikay Lajos gyulai szolgabíró 1857. május elején arra utasította a gyulaiakat, hogy a csatorna jobb partját tegyék rendbe Ferenc József császár látogatásáig. A hatóság igyekezete eredményes volt, mert ebben a hónapban rekord mennyiség, 235.638 m³ föld kitermelése sikerült, a napi munkáslétszám meghaladta a négyezer főt. A 806.242 m³-nyi I. rétegből 674.836 m³ került ki, s a 360.422 m³-nyi II. rétegből is elkészült 131.406 m³, azaz a munka kétharmada teljesítve lett.

Az uralkodói pár, Ferenc József császár és felesége, Erzsébet május 25-én érkezett meg Gyulára, másnap a csaba-dobozi útnál felhordott halomról tekintették meg a Körös-szabályozást, a birodalom akkori legnagyobb közmunkáját. Meg lehettek elégedve a látottakkal, mivel távozásukat követően Torkos Kálmán megyefőnök a csatornát ásók részére 100 akó (közel 6000 liter) bort küldetett.

Ezt leszámítva azonban a munkára kivezényeltek szörnyű körülményekkel szembesültek. A békési szolgabíró 1856. december végén jelentette, hogy a dobozi határban ásást végző eleki, kétegyházi, siklói és otlakai lakosok elszállásolása iránt a szükséges intézkedéseket megtette. Brezanóczy Lajos úgy vélte, hogy a doboziakat ezért

jogosan illetné meg némi beszál-lásolási díj. A munkások tűzifával való ellátását illetően, ami eledel főzéséhez és a melegedéshez is szükséges volt, a dobozi földesúrral egyeztetett, aki a fát kedvezményes áron biztosította. A tél azonban nem a legkedvezőbb időszak volt a munka megindítására. A kemény hideg embert és állatot egyaránt megviselt. Bikádi János bíró Bánfalváról (ma: Gádoros) karácsonykor fordult a szolgabíróhoz: december 22-én ki lettek rendelve Dobozhoz, hogy a közmunkájukat ott, 67 km-re a házuktól, kezdjék el leszolgálni. A rossz utak miatt azonban lehetetlen a munkához szükséges eszközök odaszállítása. Szívesebben dolgoznának tavasszal vagy ősszel. Január 10-én Jároli Mihály orosházi bíró kérte a váradi helytartósági osztály elnökét, hogy ne kelljen most munkába indulniuk, mert állataik nem bírják ki az utat, s kint éjszakázva megdermednének. A tótkomlósi előljáróság is panaszt tett a szolgabírónál, hogy a folyamatos esőzés miatt abba kellett hagyniuk a munkát, mert Dobozon kvártélyt nem kaptak, se menhelyet a lovak számára, így a szabad ég alatt a jószágaik csaknem elhullottak. Gyalognapszámot sem teljesíthettek, mert talicskákat sehol se tudtak venni, és a gyulai vásárig nem is remélhető, hogy kapnának. Ezért ők is haladékot kértek. Akadt azonban ellenpélda is. Január végén arról olvashatunk, hogy

Folytatás a 27. oldalon →

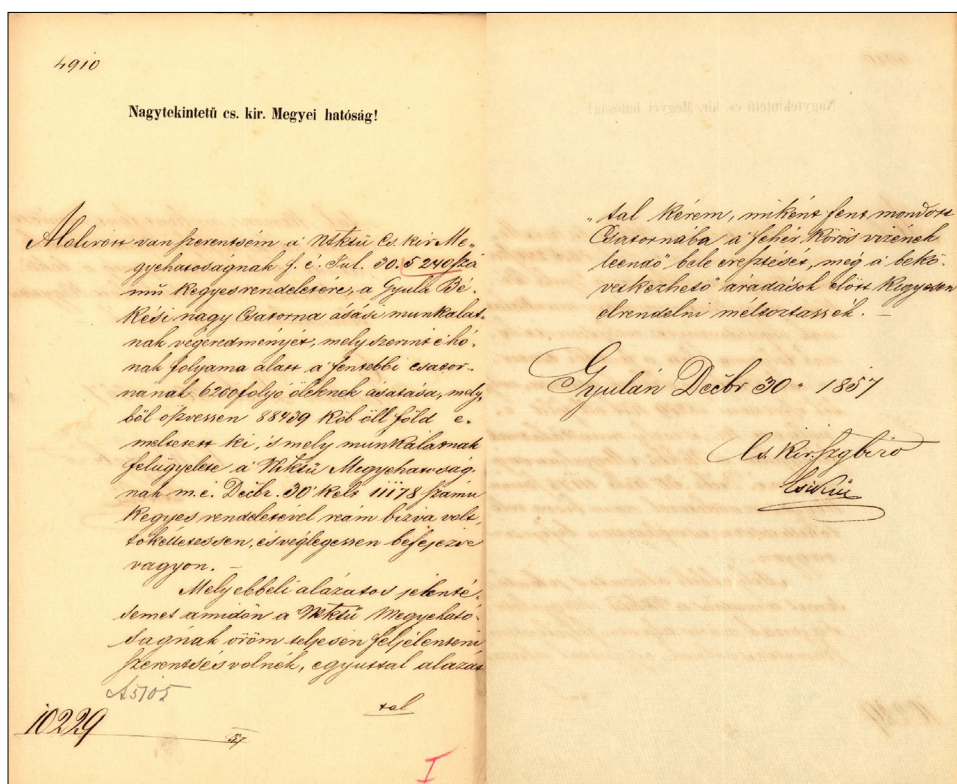

Bodoki Károly (1814-1868)
vízépítő mérnök

Békésen „a lakosság ritka buzgalmának tanújeléül” lámpafénynél nem ritkán este 8–9 óráig is dolgoztak. Pedig az időjárással meg kellett küzdeni. A munkát mínusz 8 fok hideg beálltáig kellett folytatniuk. Január 6–7-én és 14-én eső, 19–20-án havazás, majd 29–30-án a hó olvadása akadályozta őket. 9-én már kemény fagy is volt. A román ajkú községek (mint pl. Kétegyháza, Elek, Ottlaka) közmunkásai, akik korábban a karácsonyi ünnepek miatt nem dolgoztak, 13-án a rossz idő miatt fél útról 700 kocsival fordultak vissza. Más vidékekről sem juthattak el a munkahelyeikre a kirendelt lakosok. Csak a gyulaiak és a vállalkozót megfizető apácaiak és kigyósiak munkálkodhattak. Grüner Fülöp vállalkozó 130 emberrel dolgoztatott, akik folyamatosan a szabadban háltak, noha már hó borította a tájat. Öcsöd (ekkor még Békés megyéhez tartozott) lakosai is panaszkodtak, mivel „a nagy hidegek miatt a munkások éjjelenként a helyszínen kéntelenítettvén meghálni – a hosszú hideg éjjelek által annyira elsanyarítottak, miként némelyek betegek is lettek.”

Február 6-áig havas eső esett, így ismét csak a közelebb lévő településekről dolgoztak, akiknek a polgárai esténként haza tudtak menni. 7-én és 8-án ismét kemény fagy volt. Márciusban pedig a 10-i eső és 12-i zivatar zavarta meg a munkát, majd a 15–25 közötti esőzés miatti áradás akadályozta azt. A talaj elszállítása a sáros időben különösen nehézé vált: a földet előbb kihányták a mederből, s aztán szekerekre rakva szállították el. Látva, hogy a munkával szemben egyre nő a lakosság ellenállása, a hatalom részéről előkerült a renitensek büntetéssel történő fenyegetése is. A szarvasi főszolgabírói hivatalban már így fogalmaztak február végén: „senkit nem kímélve egytől egyig a munkaköteleseket kihajtsák,” aki mégsem állna ki, azt annyiszor 10 pengő Ft-ra büntessék meg!

A munka a királyi látogatás után szünetelt, de a megyefőnök rendelete szerint augusztus 15-én újra hozzá kellett kezdeni, ám a legtöbb községből meg sem mozdultak. Mivel Tótkomlós még szeptemberben sem teljesített semmit, az ot-tani bírót és jegyzőt október 10-én

Csikay Lajos szolgabíró jelentése a Nagycsatorna befejezéséről, 1857. december 30. MNL BéML IV. B. 152. a. 1338/42/1857.

azonnali hivatali felfüggesztéssel sújtották. 1857 szeptemberében ismét 2–10 Ft-os büntetéssel fenyegették azt, aki nem fog hozzá feladatának elvégzéséhez. Gyulán az esküdteknek házról házra járva kellett felkeresniük a dologra kötelezetteket. Arra is figyelmeztették a hátra maradókat, hogy ha nem jelennek meg, akkor a költségre fogadnak majd fel munkásokat, bármekkora összegű napidíj fejében. Végül még a testi fenyítés lehetőségét is megpendítették. Csikay Lajos szolgabíró arra figyelmeztette Gyula lakosságát, hogy aki nem teljesíti a kötelességét, az 10 pálcaütésre, vagy 3 nap börtönre ítéltető a megyefőnök október 16-i rendelete alapján. Az egyébként sem könnyű munkát ezek az intézkedések még gyűlöletesebbé tették a lakosság szemében. Nem csodálkozhatunk, hogy milyen megítéléssel voltak felőle, amikor már szabadon kimondhatták a gondolataikat. Az 1861. március 18-án tartott bizottmányi közgyűlés 230. számú határozatából a megszakasztott megyei jegyzőkönyv pótlásául íródott „Emlék-jegyzetek Békés megye életéből az osztrák rendszer alatt” című füzetecskében így fogalmaztak: „Körös-ásásnál gyűlöletesebb neme a közmunkának alig képzelhető. A munkakörbe távol vidékek vonattak be, nem tekintve a szorgos munkaidőt... A közmunka

természetben is, pénzben is követeltetett, mely utóbbiról soha senki nem számolt. Gyulán sok zsellér és kisebb szőlősgazda többet költött e munkákra, mint árvízjárta birtoka ért, sok ember és ló lett a sanyarú téli munkák áldozatja. Ily pazarlással és kegyetlenséggel csakis az egyiptomi gúlák készülhetek maradandó jeleiül kelet őskori zsarnokságának.”

A megyefőnök rendelete szerint 1857. szeptember közepén indult meg újra a munka. Október közepére a községek nagy része befejezte az ásást. 88%-os készütséget értek el. November végére a csatorna kiásása befejeződött volna, ha november 20. és 25. között nincsenek nagy fagyok. Bodoki még október 23-án értesítette a vármegyét, hogy a Nagycsatornánál megkezdhető a töltések építése: 26-án reggel 9-re hívták össze a községi elöljárókat a teendő kiosztása miatt. November 24-ére a töltésepítésre jutó, 225.946 m³ földet megmozgató napszámok beosztását ugyancsak elkészítette. A gyulai szolgabíró 1857 utolsó előtti napján – most 165 éve – jelenthette be, hogy a Fehér-Körös Gyula és Békés közötti ún. Nagycsatornája kiásása befejeződött. *Ládfia: A hónap dokumentuma az MNL Békés Megyei Levéltárából*

Elérhető a Vízügyi Közlemények digitális változata

AZ ORSZÁGOS
VÍZÜGYI FŐIGAZGATÓSÁG KIADVÁNYA

VÍZÜGYI KÖZLEMÉNYEK
2022. 1. szám

A Vízügyi Közlemények hazánk legrégebbi vízügyi szakfolyóirata. 144 évvel ezelőtt, 1879-ben jelent meg jogelődje, a Kultúrmérnöki jelentések. A lapot Kvassay Jenő alapította és szerkesztette a ma-

gyar műszaki irodalom ápolása, a vízi munkálatok ismertetése és a velük kapcsolatos tudományos, gyakorlati-mérnöki, közgazdasági, illetőleg jogi kérdések megvilágítása céljából. 11 év után a folyóiratot átnevezték és 1890-től Vízügyi Közlemények elnevezéssel adták ki.

1879 óta összesen 345 rendes és 24 külön füzet, illetve kötet jelent meg, csaknem 60 ezer oldal terjedelemben. Jelentőségét azonban nem ezek a számadatok mérik, hanem a folyóirat tartalma. A lap tanulmányait a magyar vízgazdálkodás célkitűzéseinek megfelelően állították össze úgy, hogy az a vízmérnökök és a vízgazdálkodással foglalkozó egyéb szakemberek széles körű munkájához és a gazdasági szakemberek tevékenységéhez mindenkor hasznos, tapasztalatokra épített tanácsokat adjon. A Vízügyi Közleményekben megjelent tanulmányok tárgykörei: hidrológia, hidraulika, hidrogeológia, talajmechanika, vízkémia,

amelyek az alaptudományokhoz; az árvízmentesítés és -védelem, vízrendezés és vízszabályozás, szennyvíz-elvezetés és -kezelés, víztisztítás és vízellátás, vízhasznosítás, vízvédelem, vízépítés, vízgazdálkodás és gazdaságtana, valamint a vízjog, melyek a gyakorlati vízmérnöki tevékenységekhez szükséges ismeretek fejlesztését segítik és szolgálják. Nincs a vízgazdálkodásnak és vízépítésnek olyan ága, amelyekkel a Vízügyi Közlemények ne foglalkozott volna.

A 2022-ben megjelent 4 száma megtekinthető az alábbi linken, kereshető formátumban:

https://library.hungaricana.hu/view/VizugyiKozlemenyek_2022/?pg=0&layout=s

A teljes Vízügyi Közlemények sorozatát (1879-2022) pedig itt:

https://library.hungaricana.hu/collection/vizugy_VizugyiKozlemenyek/

Magyar Hidrológiai Társaság

SZÍNES

TÁJVÍZHÁZI TÖRTÉNETEK – RÉTI REGE

A poros tájvízházi padlás zeg-zugaiban talált régi mesék...

Alkonyodott. A veres nap mélézva fürdött az ég kéklő óceánjában. A tornácon a bölcső ritmusosan ringott – mindhiába -, a benne fekvő csöppség sehogyan sem tudta álmát lelteni. Ekkor a kutyák barátságosan ugatni kezdtek, jelezvén a kapu előtt megállt egy ló húzta bricskát. Mogyoróssy János káoszálódott le a bakról napszálltakor fiáék tanyáján.

Isten hozta, apámuram! - köszöntötte fia az udvarba lépő nemzetségfőt. – Elkél egy kis segedelem az örökös ifiúr altatásánál. Minekokán Gyöngyvér látszólag már kifogyott a fortélyokból.

Szíves-örömet – válaszolta fiának a kasznár. Néhány anekdóta mindig akad tarsolyomban a kisdetek altatásához.

Az ildomos lesz, ugyanis az idősebbik is álmatlanságban szenved. Hátha a történet mákonya mindkettejüket két vállra fekteti! Hosszú és pihentető alvásra lenne már szükségünk!

Megteszem a tőlem telhetőt, fiam!

Bízvást elalszanak mindketten, hallván előadásmódom aprólékoságát.

Alighogy a tornához ért, rögvést alábbhagyott a csecsemő rívása. Gyöngyvért üdvözölte gordonkaszerű hangján s ennek hallatán a másik onoka is kidugta üstökét a nyitott ablakon át.

Nagyapó! Hát itt vagy végre! Már nagyon vártalak – rikkantotta a hétéves forma gyermek, aki a kereszttségben a Levente nevet kapta.

Megérkeztem, Apókám! Álmat hoztam nektek a városból.

Mesélj nekünk, kérlek, hátha a kis Dezsőke is elalszik végre!

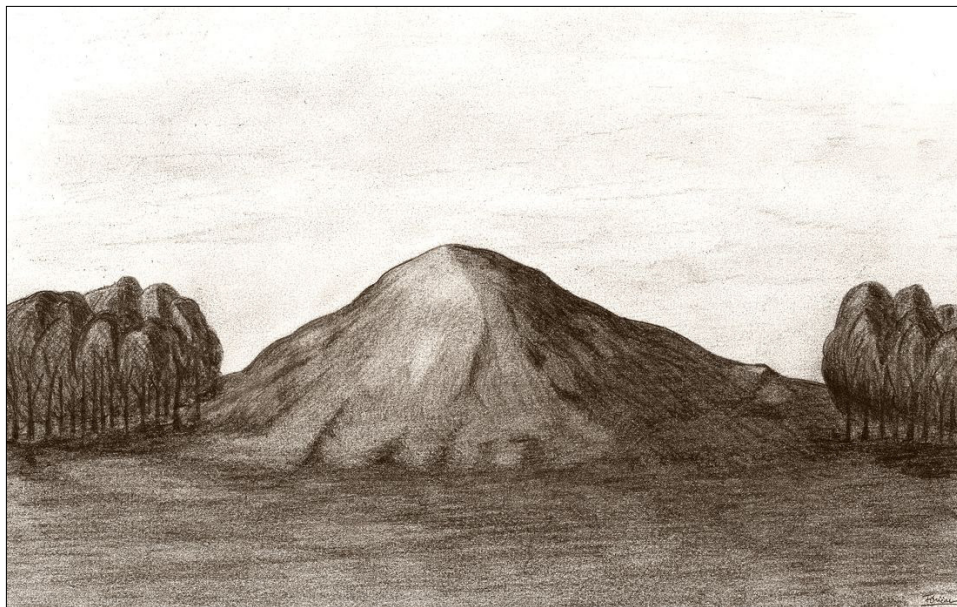
Mit szeretnél hallani, Leventém?

Egyszer azt mondtad, te még viaskodtál toportyánokkal is.

Bizonyám! De ha én azt sorjában előadom, nem lesz könnyű álmodok. Éppen ezért, kisonokám, regélek nektek a pákászokról. Tudod-e, kik voltak ők?

Azok az elvadult emberek, akikkel

Folytatás a 29. oldalon →

Kurgán

riogatott Ángyom, amikor a gát melletti nádasnál próbáltam teknőcbékát fogni?

Neem! Nem igazán. Ángyod mindig túloz. Jer' ide a lócára, elringatjuk Dezsőkét és közben elbeszéltem nektek, milyen emberekkel is találkoztam hajdanán a réten.

Hurrá, sietek már! Nagyon szeretem, amikor a múltbéli dolgokról mesélsz, Nagyapó!

Ámbitus nélkül bele is fogok. Van annak már vagy húsz esztendeje is, amidőn Bodoki Károly elkezdte rövidebbre szabni a folyóinkat. Akkoriban kötöttem ismeretséget Göndöcs Benedekkel, akivel egyaránt elkötelezettek voltunk a múltbéli értékek és a régészkedés iránt. Amint a szabályozási munkák annyira elhaladtak, hogy egyre több terület szabadult föl a mocsarak alól, mi ketten legott a császárhoz folyamodtunk engedélyért az ásatási munkákhoz. Eleinte csak Békés-Gyula szűkebb környezetében kurgánokat tártunk

föl.

Mik azok a kurgánok, nagyapó? Kunhalmok, amik őrhelyként, jelződombként, sőt temetkezési helyként is szolgáltak. A régvolt időkből fennmaradt magaslatok, amik évszázadokkal ezelőtti eleink emlékeit őrzik. Környékünkön sok-sok van belőlük. Az egyiknél gepida, a másikon avar, a harmadikon szarmata leleteket tártunk. Én viszont javallottam, hogy kutasuk végig az Ördögárokot, avagy Csörsz-árkot is.

Hú! Milyen félelmetes neve van! Miért hívták Ördögárokoknak? Állítólag még az ókorban építették a szarmaták a rómaiak segítségével ezt a védelmi vonalat a Duna-Tisza közén és a Tiszántúlon, hogy a germánok ne tudják megtámadni birodalmukat. Egyébiránt sok névvel illették. No, térjünk vissza a régészethez. A gond csak az volt, hogy a folyószabályozást más terv

A Csörsz-árok futása az Alföld peremén és elhelyezkedése a Sajó-Hernád hordalékkúpon

alapján végezték, mint mi az ásatásokat, így többször előfordult, hogy egy megkezdett munkánkat abba kellett hagynunk, vagyis amit kiástunk, azt vissza kellett temetnünk. Találtunk Ladány környékén egy szarmata falut, ahol a temetőt és a templomot - amik mindig a legtöbb leletet rejtik - még a mocsár borította. Így várakozni kényszerültünk, amíg le nem csapolták a mocsarakat és a terület eléggé kiszáradt a munkálataink megkezdéséhez. Történt egyszer, hogy izentek értünk, hogy nézzen már rá Göndöcs Benedek - akinek a híre kuruzslóként már ekkor közismert volt - egy kislegényre a réten, aki a nagyapjánál élt az ingovány kellős közepén. Küldtek egy révészt is, Boglya volt a neve. Boglya. Milyen mókás név! - nevelt föl Levente.

Igen. Ha valaki reánézett, rögtön látta, miért hívták így: haja válláig ért, szakála a köldökéig és a portól, sártól meg volt keményedve. Akkoriban sokak vesztették életüket a réten, akik óvatlanul, kalauz nélkül próbáltak átjutni rajta. Boglya lovainkat meglátva cselekedni kezdett és ladikja elé befogva a két lovat sárhajót készített. Kettőnk az evezőpadra ültetett, ő pedig a ló hátára pattant és elindultunk a nádrengetegbe.

Nagyapó, mi az a sárhajó?

Tudod a mocsaras, ingoványos részekén kevés a víz a ladik siklásához, ezért szokás volt lovat fogni be elé, hogy húzza a ladikkal a poggyászokat és a benne ülő utasokat. Tehát elindultunk a külde-

Sárhajó

tésünkre és a mocsárvilág - amit akkoriban rétnek neveztek - egyszeriben lenyűgözött minket. Mindenüvé a megszámlálhatatlan sás, nád és gyékény. Kisebb tisztásokon apróbb tavacskákra leltünk, és ha fölfelé néztünk, az eget alig láttuk, annyi madár szállt az égen. Szinte egymás szavát sem értettük a madarak zsivalyától, a rovarok zúgásától, a vízi növények suhogásától. Miközben haladtunk, Boglyát faggattuk, hogy ő mit is csinál itt a réten. Szűkszávúan nyilatkozta, hogy ő az elvadult méhkolóniákat kutatja föl és fosztja ki ősszel. Evégett keni be bőrét, haját iszappal, hogy a méheket ne vonzza testszagával és hogy ne gabalyodjanak bele sörényébe. Vezetőnk övén néhány érdekes dolog függött: tűzkésztség, tör, egy bőrzacskó rajfűvel és méhészcsont.

Méhészcsont

A méheknek mire kell a csont? - érdeklődött felélénkülve Levente. Nem nekik kell, Apókám, hanem a méhésznek. Magam sem voltam tisztában vele, viszont Göndöcs Benedek okszerű méhészként azonnal fölismert mindent és tudta a rendeltetésüket. Azt mondta, már az ősméhészek is használtak egy ilyen alkalmatosságot a méhek fészkének fölkereséséhez. Egy üreges csont vagy szarv több helyen ki van fúrva, két vége kis ajtóval elzárva. A földemes - ahogyan régen nevezték a méhészt - gyűjtés közben elfogott néhány méhecskét és a méhészcsontba zárta. Ha 8-10 darab már volt a kelepcejében, egyesével kiengedte őket és futott a méh után. Amikor már nem bírta követni, kiengedett

egy újabbat és futott tovább, amíg a méhecské el nem vezették szállásukhoz. Utána odaérkezvén megjelölte a méhek által elfoglalt üreget vagy odút és ősszel visszatért kifosztani őket: a méheket kifüstölte, mézeslépjeiket késsel kivágta és kosárba téve szállására cipelte azokat. Göndöcs Benedek megérdeklődte, hogy mennyi méz terem itt a réten. Erre Boglya elmondta, hogy itt künn sokkalta több, mint a faluban, tekintve, hogy számosabb a virág is. Ekkor egy nagyobb tisztáshoz érkeztünk, amit terebélyes, ódon fák vettek körül. Itt a folyó vize sebesen zuhogott és kisebb-nagyobb kövek a mederben még zabolátlanabbá tették. Sekély, ám tiszta volt a víz. Láttunk is egy lecsendesült résznél egy guggoló férfit szitával kezében a víz partján. Boglyától megtudtuk, hogy ő Bürök, az aranyász. Az meg mi a fityfene? - kíváncsiskodott Levente.

Tudod, Aranyoskám, ahol a Körösök erednek, ott végtelen magas hegyek vannak, a hegyek gyomra pedig telve van arannyal és ezüsttel. Namármost, a folyóvíz medrében sok mindent szállít, nem csupán halakat és vízinövényeket, hanem köveket és érceket is. Ennélfogva néhány leleményes kenyérevő rájött arra, hogy a vizet érdemes átrostálni és szitáikkal a legkisebb aranyrögöket is összegyűjtötték. Őket nevezzük aranyászoknak. Bürökről megtudtuk, hogy hosszú esztendőket óta mossa az aranyat és két aranyművest is ellát vele: egyet Debreczenben,

egyét Nagyváradon. Csaknem napszálltakor érkeztünk meg Tihamér pákász tanyájához. A kunyhója egy magaslaton állott, valószínűleg egy kurgán tetején épült nádból, fűzfagallyból és sárból. Ezt a kis dombot ágakból készült kerítés vette körül, amit elég sűrűn kihelyezett ágak tuskói tarkítottak. Az így kialakult udvaron karók közt kifeszítve állati bőrök és prémek száradtak: nyestek, rókák, borzok, továbbá nyulak, őzek és szarvasok külön-külön csoportosítva. Kicsiny kerítés biztosított életteret a teknőcbékáknak, távolabb félig vizes udvarrészen rákok viaskodtak. A kunyhó körül volt véve szalmából font méhkasokkal, amik hevenyészett módon sárral be is voltak tapasztva. A kunyhó mögött kisebb vízzel telt gödrökben folyami kagylók és éticsigák vesszórácscsal lefedve mocoogtak. A tető alatt nyalábokban felkötve gyékénybuzogányok száradtak. Tihamér remek pákásznak bizonyult: a természet minden kincsét gyűjtötte és értékesítette. Már majdnem a kalyiba ajtajához érkeztünk, amikor a száradó bőrök közt megmozdult valami: egy megszelídített különleges daru volt az. A kunyhóban alacsony, fonott gyékényágyon feküdt egy legényke, aki jó, ha nyolcszor megélte már a krumplikapálást. Tódor volt a neve. Apja, Tivadar, odaveszett a háborúban, így nagyapja vette szárnyai alá és tanította a pákász mesterségre. A fiút napok óta szünni nem akaró láz gyötörte és már válságos volt az állapota.

Folytatás a 31. oldalon →

Aranyász

Mi volt a baja? - kérdezte álmoskás hangon Levente.

Göndöcs Benedek rögvest rájött. A legény fejét áttapogatva két kulancsot tapintott ki, amit gyakorlott mozdulattal ki is csavarintott. Azok okozták a magas lázat. Sok forró italt javasolt neki, amihez szárított gyógynövényeket is adott Tihamérnak és lelkére kötötte, ha három napon belül nem gyógyul meg a fiú, küldessenek érte.

Nagyapó, nézd csak, Dezsőke már el is aludt. Nem is vettem észre.

Olyan még nem akadt, akit ne tudtam volna elaltatni-somolygott a kasznár. Menj te is, aludj, mert ha jó leszel, két nap múlva elviszlek a vásárba.

Megyek azonnal, csak még azt nem mondtad, milyen volt belülről Tihamér kunyhója.

Szinte leírhatatlan. Telis-tele agancsokkal, csontokkal, díszmadarak tollaival, kiszáradt bőrökkel és prémekkel. Valamint egy hatalmas arzenálja volt ott a halászati- és vadászati felszereléseknek: török, hurkok, csapdák, tapogatók, hálók és varsák. Képzeld, egy fe-

Pákásztanya

deles kaskában még vízisiklókat is láttam! No, de elég legyen ebből! Tudom, Leventém, azért kérdezel ennyit, hogy nyújtsad a mondanómat. Nyomás aludni, mert az angyalok már ágyad köré gyűltek, hogy őrizzék az álmod. A fiúcska nagy nehezen kötélnek állt. Nagy-

apó elbúcsúzott fiától és menyétől is, felült a bricskára és hümmögve mondta a bajusza alatt.

Bizony, jól mondták a régiek: a történelem az álom tanítómestere.

Péli Tibor István

HIDROMETEOROLÓGIA

Hidrometeorológia

A hőmérséklet, a csapadék és a talajvíz alakulása a 2023. január-március időszakban

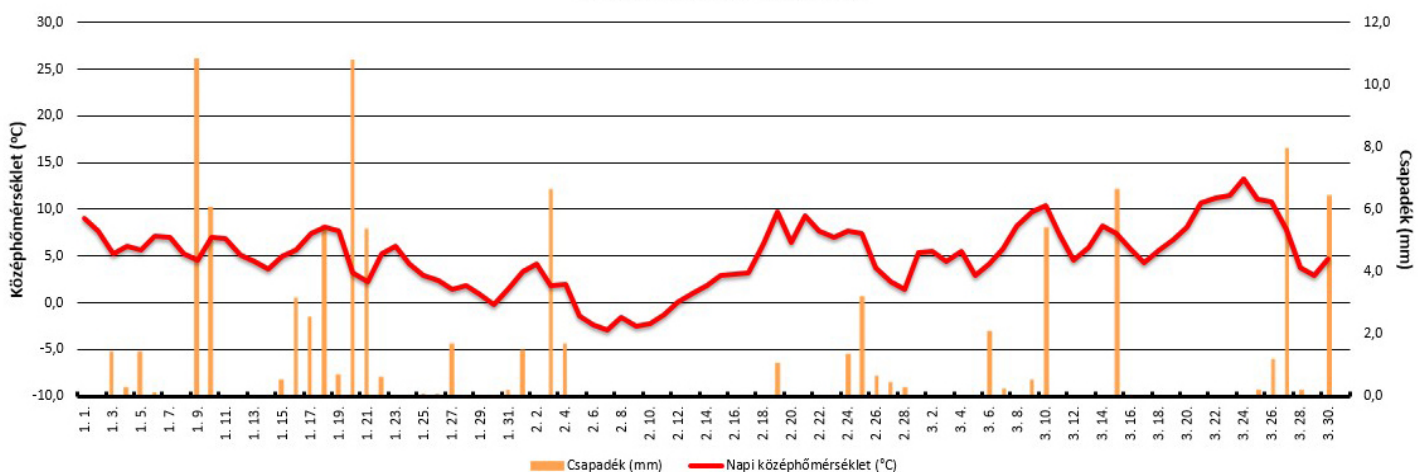
2023 első negyedévének végén szokatlanul meleg időjárást hagytunk magunk mögött. Egyfelől az egyes hónapok havi átlaghőmérsékletei kivétel nélkül pozitív értéktartományban mozogtak, másfelől pedig mindegyik havi érték nem kevéssel haladta meg a sokévi átlagot. A napi középértékek tendenciájából kirajzolódik, hogy

már eleve melegebb időjárással indult az év, mely ugyan lassú csökkenéssel február első felében érte el a mélypontot, amikor átlépett negatívba, de szinte rögtön újra felmelegedésbe csapott át, és kisebb-nagyobb változásokkal a negyedév végéig pozitív tartományban is maradt. Ha a hónapokat egyesével vizsgáljuk, akkor

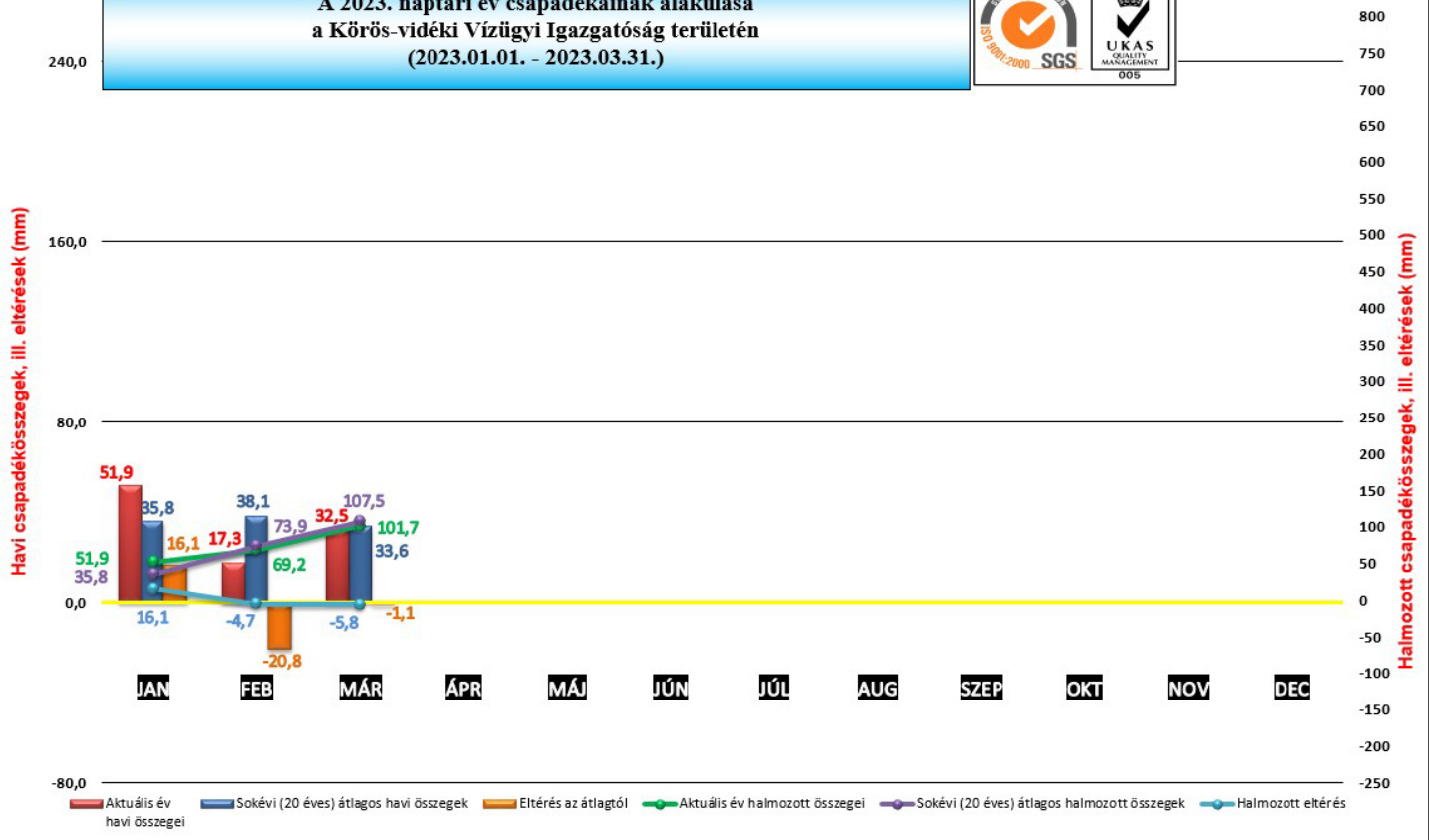
a legnagyobb eltérés a januárt jellemezte, amikor a havi 4,9 °C-os átlag, pont ennyivel lépte át a sokévi 0 °C-os értéket. Ennél azért szerényebb mértékben, de a február (havi átlag: 2,9 °C; sokévi: 1,9 °C), valamint a március (havi átlag: 7,1 °C; sokévi: 6,5 °C) hónapok is a szokásos értékek felett

Folytatás a 32. oldalon →

A napi csapadék és a napi középhőmérséklet területi átlaga a Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság területén (2023. január-március)

**A 2023. naptári év csapadékainak alakulása
a Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság területén
(2023.01.01. - 2023.03.31.)**

végeztek. Napokra lebontva a legmelegebb napnak 13,3 °C-os átlaggal március 24-e számított, a leghidegebb pedig február 7-én volt -2,9 °C-kal. A szélsőértékek tekintetében a legalacsonyabban -10 °C-kal Elek állomáson volt a hőmérő higanyszála február folyamán, a legmagasabban pedig Kisórvető állomáson 23 °C-kal március során. Érdekesség, hogy a napi átlagok értékei a negyedév során mindössze 8 nap alkalmával érték el a fagyos tartományt, ebből 7 nap februárra, 1 nap pedig januárra esett, melyből legfőképp az utóbbi szembetűnő.

A 2023-as szezon első negyedéve

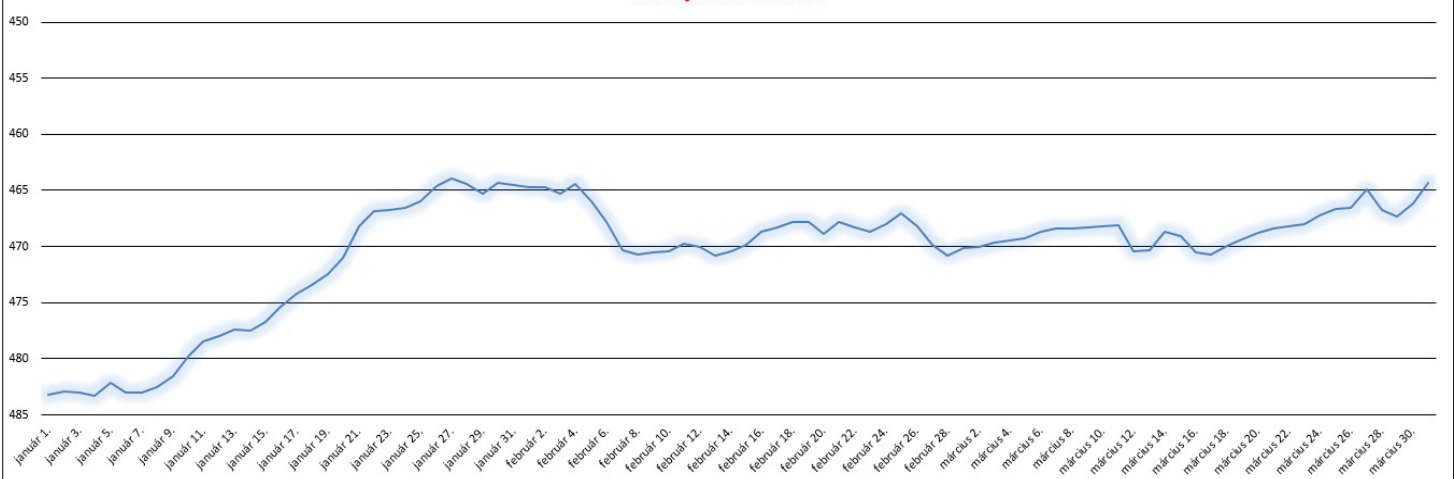
csapadék szempontjából hiányt eredményezett, azonban lényegesen kisebbet, mint ahogy 2022-ben tapasztalhattuk, továbbá ha összevetjük az előző év azonos időszakával, akkor éles ellentétje az idei, mégpedig pozitív irányban. Az év egy jócskán csapadéktöbbletes januárral (havi átlag: 52,1 mm; sokévi: 35,8 mm) indított, melyet a februári hiány (havi átlag: 17,3 mm; sokévi: 38,1 mm) nagyjából kiegyenlített. Ezután bár a március is negatívra sikeredett (havi átlag: 32,5 mm; sokévi: 33,6 mm), közel sem akkora mértékben, mely aggodalomra adhat okot. Eloszlás szempontjából a csapadék január közepső szakaszában esett a leg-

nagyobb arányban, de komolyabb értéknek vehető a március harmadánál és a végén mért összeg. A negyedévben lehullott mennyiség elsősorban a Gyulai Szakaszmérnökség területét érintette, míg a legalacsonyabb területi átlagot ezúttal a Szeghalmi Szakaszmérnökség állomásai mutatták. A lehullott csapadék formája gyakorlatilag végig esőként jelentkezett, mindössze február legvégén fordult elő egy kevés hó, mely főképp Gyula és a környező állomásokon volt észlelhető, és egyik állomáson sem volt nagyobb 4 cm-nél.

Az összes eddig lehullott csapadékmennyiségek listáján az egyes

Folytatás a 33. oldalon →

**Napi talajvízszint-átlagok
(peremmagasságtól számolva, cm-ben)
2023. január - március**

állomások tekintetében az I. negyedév végeztével Gyula-Itceér állomás áll az élen a maga 121,8 mm-es halmozott összegével, mely értéktartomány az egész Gyulai Szakasz mérnökséget jellemezte minimális differenciával, ezzel szemben az eddigi legkevesebbet Békésszentandrás duzzasztó állomás szolgáltatta, ahol három hónap után mindössze 83,9 mm-en áll ugyanez a mutató.

A napi értékek (24 óra alatt lezuhant mennyiség) szempontjából a negyedév csúcsa 19 mm volt, melyet két alkalommal, január 5-én és 20-án is észleltek, előbbi Nagykamarás, utóbbi Kondoros állomáson.

Összegzésként elmondható, hogy a számokból is láthatóan sokkal jobb helyzetből indul az idei év, mint a tavalyi, mert bár hiány most is van, a mértéke jóval kisebb, mint 2022. azonos időszakában.

Érdekeség, hogy a 2023. januári hónap során mindössze egyetlen nap volt, amikor semmiféle mérhető mennyiség sem hullott az igazgatóság állomásain, a hónap összes többi napján legalább egy állomás produkált mérhető csapadékmennyiséget. A másik két hónap során megközelítőleg fele-fele arányban osztoztak a csapadékos és csapadékmentes napok.

2023 első negyedévének talajvízviszonyaira összességében az emelkedő tendencia volt jellemző, folytatódólagosan az előző 2022-es naptári évből. Ennek mértéke január folyamán volt a legnagyobb, annak is különösen a második felében, amikor kezdett érződni az előző év decemberi, illetve januári eleji csapadékmennyiségek hatása. Ezt követően egy nagyon rövid visszaeséstől eltekintve (február eleje), nagyjából egyenletesen

alakultak a napi területi talajvízszint-átlagok kisebb-nagyobb eltérésekkel tarkítva, de mindent összevetve kedvezően indult a szezon. A negyedéves területi átlag 470 cm-en (peremmagasságtól számolva) zárt, mely egyértelmű javulás a tavalyi évhez képest. Egyes hónapokra lebontva a január zárt a legalacsonyabb havi átlaggal (474 cm), míg a február és a március egyaránt 468 cm-es havi értéket szolgáltatott. Ha a napi átlagokat és azok szélső értékeit vesszük, akkor a negyedév legalacsonyabb értéke 483 cm volt, mely a januári hónap első nyolc napjából hét alkalommal is előfordult, a legmagasabb napi átlag pedig 464 cm volt, mely két különböző hónap (február 4. és március 31.) során is jelen volt.

Kiss Kornél

HIDROLÓGIA

Hidrológia

Folyóink vízjárása január-március hónapokban

A Körösökön az első negyedév folyamán kis és nagyvizes állapotokat is megfigyelhettünk. A február közepi kisvizes helyzetet egy nagyobb árhullám szakította meg, ami I. fokú árvízvédelmi készültséget okozott a Körösökön.

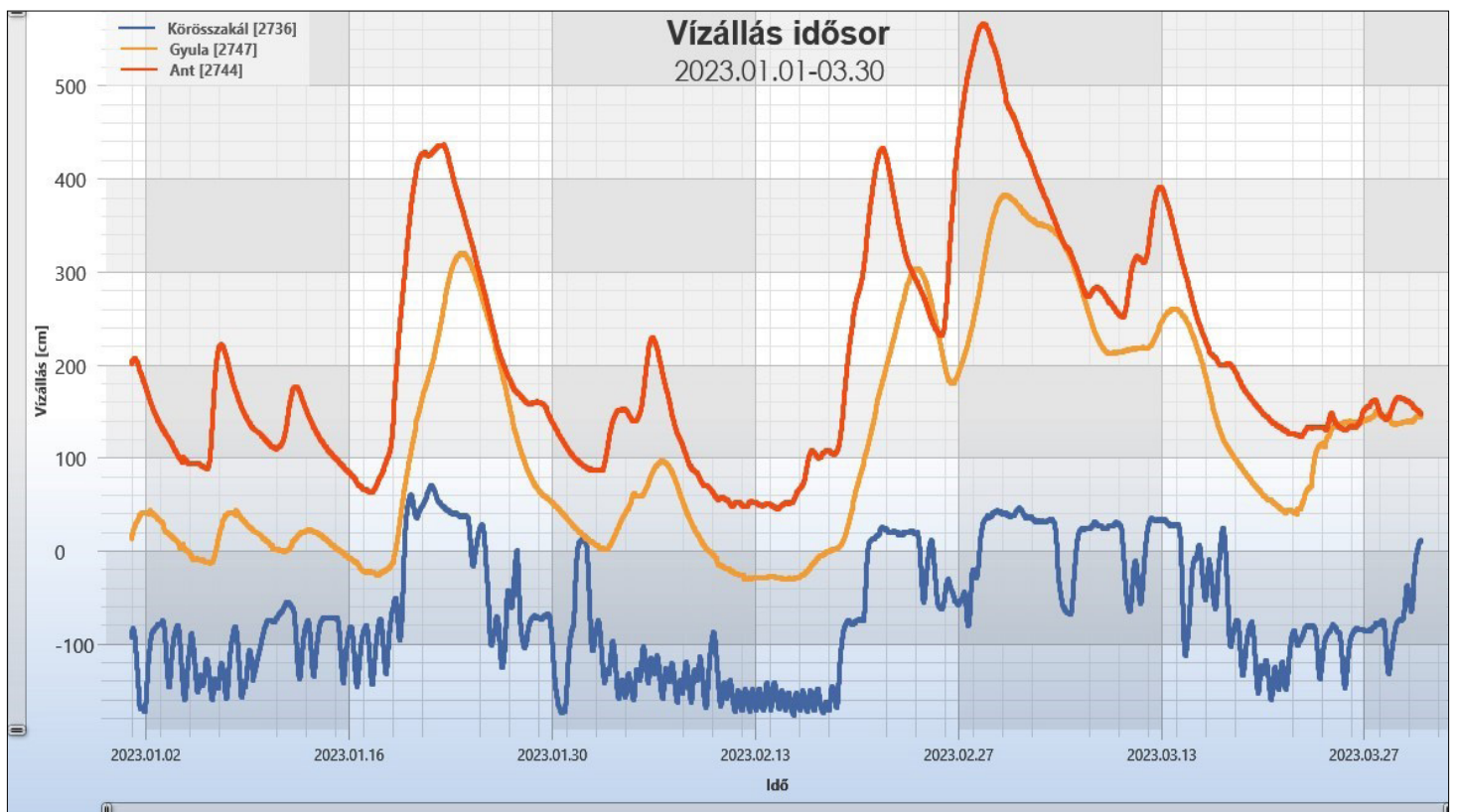
A határon túlról érkező vízmeny-

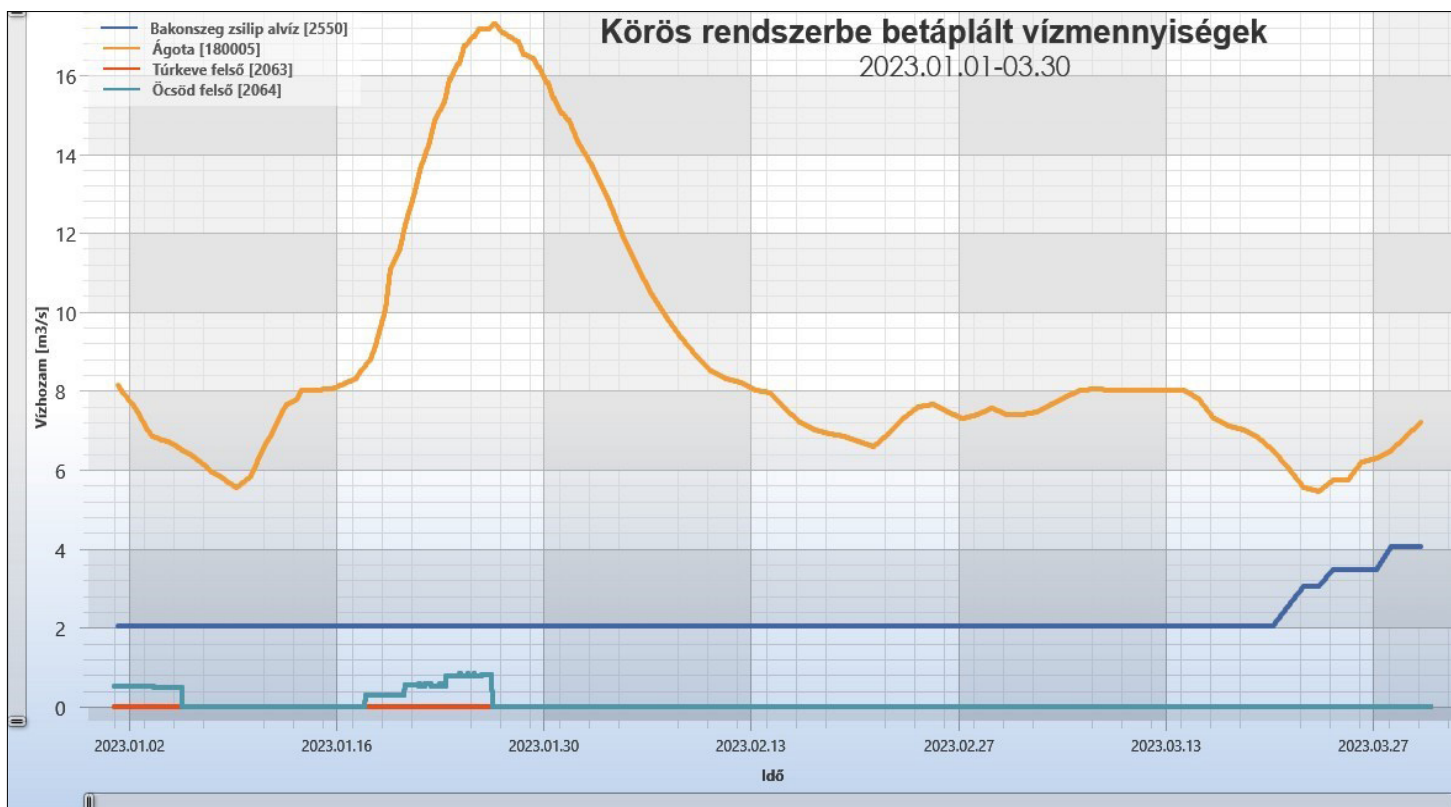
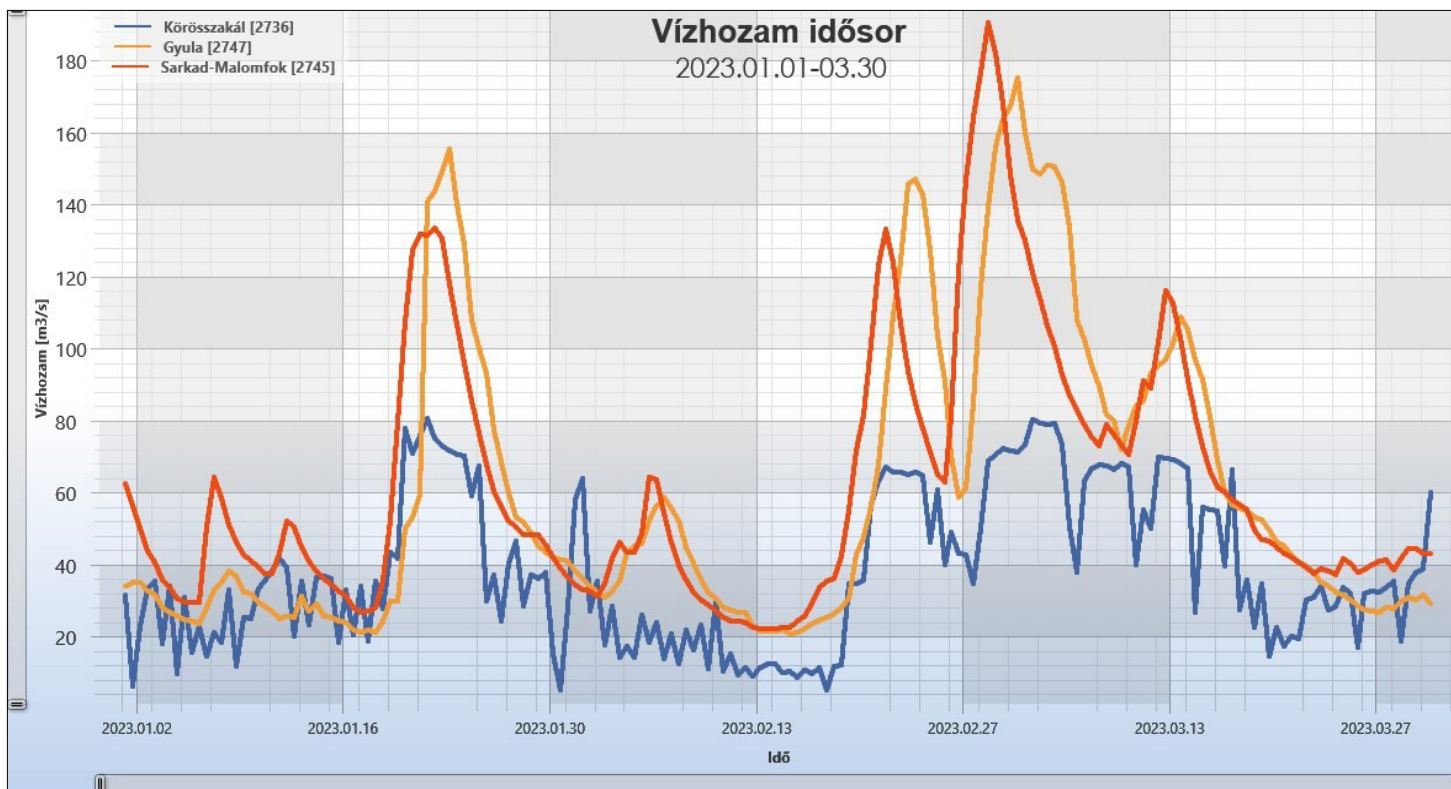
nyiségek az időszak első felében jelentősen nem változtak, majd a vízgyűjtő területen lehulló nagyobb mértékű csapadékkal párhuzamosan először január közepén figyelhettünk meg nagyobb vízhozam-növekedést, illetve február végén – március elején az ár-

hullámnak köszönhetően.

A vízkészlet növelése érdekében folytatódott a tiszai víz betáplálása a Körös-rendszerbe. A betáplálás az I. negyedévben 3 ágon keresztül történt folyamatosan, vagy szakaszosan. A Keleti-főcsa-

Folytatás a 34. oldalon →

tornán keresztül Bakonszegnél a Berettyóba, valamint a Hortobágy-Berettyó-főcsatornán keresztül

Ágotánál, a Nagykunsági-főcsatornán Ócsödnél, illetve Túrkevénnél az első negyedévben nem történt

betáplálás.

Kukla Zsombor

KÖRÖS-VIDÉKI

hírlevél hírlével hírlével hírlével hírlével hírlével hírlével hírlével hírlével hírlével hírlével

Kiadó: **Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság.**
 Felelős kiadó: **Szabó János igazgató**
 Szerkesztőbizottság vezetője: **Lúczy Gergely műszaki igazgatóhelyettes**
 Tagjai: **Pozsárné Kaczkó Zita, Medve Vivien, Faulháber Márton, Jobbágy Zoltán, Bujdosó Szabolcs, Budás Péter**

Cím: **5700 Gyula, Városház utca 26.**
 Tel.: **66/526-400***
 E-mail: **kovizig@kovizig.hu**
 Honlap: **www.kovizig.hu**
Megjelenik negyedévente elektronikus formában.